# Programació didàctica

## Departament de CIÈNCIES SOCIALS, GEOGRAFIA I HISTÒRIA

## Curs 2026-2027

ies llompart

# 1. Introducció

## 1.1. Marc normatiu

La present programació didàctica del departament s'elabora d'acord amb el marc legal vigent a les Illes Balears, que estableix les directrius per a l'organització i desenvolupament del currículum en les etapes d'educació secundària obligatòria i batxillerat.

Per a l'ESO, es pren com a referència el **Decret 42/2025, de 14 de febrer**, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears, especialment el seu article 40 relatiu a les programacions didàctiques.

Per al Batxillerat, la referència normativa és el **Decret 43/2025, de 14 de febrer**, que regula el currículum d'aquesta etapa educativa, i en particular l'article 44 sobre les programacions didàctiques.

A més, es té en compte la **Llei 1/2022, de 8 de març, d'educació de les Illes Balears**, que estableix el dret de les famílies a conèixer les programacions i els criteris d'avaluació, així com altres normatives estatals i autonòmiques que resultin d'aplicació.

## 1.2. Relació amb el PEC i la PGA

La programació didàctica del departament s'insereix en el marc global del **Projecte educatiu de centre (PEC)**, del qual assumeix els principis pedagògics, els valors educatius i les línies d'actuació prioritàries. D'aquesta manera, les programacions garanteixen la coherència amb la identitat del centre i contribueixen a la consecució dels seus objectius estratègics.

Alhora, les programacions didàctiques formen part de la **Programació general anual (PGA)**, que concreta cada curs escolar les línies d'actuació del centre. En aquest sentit, constitueixen un instrument operatiu que dona unitat i continuïtat al treball del professorat, assegurant la coherència entre les diferents matèries i cursos i facilitant la coordinació entre els docents del departament i amb la resta d'equips docents.

## 1.3. Objectius generals del departament

Seguint el currículum, el departament de Geografia i Història, treballa les competències bàsiques amb els nostres alumnes, que corresponen a quatre dimensions de les ciències socials: dimensió històrica, dimensió geogràfica, dimensió cultural i artística i dimensió ciutadana. Volem aconseguir que siguin competents a l'hora de comprendre, de treballar i

d'obtenir la informació històrica, la ubicació geogràfica, la sensibilitat artística i sobretot, la tolerància i respecte a les cultures de tot el món.

Aquestes quatre eixos són de vital importància perquè els adolescents entenguin el present que viuen, analitzin el passat i comprenguin que les seves decisions els portaran a un determinat futur. Des del Departament fomentem el coneixement, la comprensió i l'esperit crític per tal que l'alumnat pugui esdevenir en el futur un ciutadà amb criteri propi.

# 2. Programacions per etapes, cursos i matèries

## 2.1. ESO

### 2.1.1. Primer d'ESO

#### 2.1.1.1. Geografia i Història

| **Competències específiques** |
| --- |
| • CE 1 Cercar, seleccionar, tractar i organitzar informació sobre temes rellevants del present i del passat, usant críticament fonts històriques i geogràfiques, per adquirir coneixements, elaborar i expressar continguts en diversos formats<br>• CE 2 Indagar, argumentar i elaborar productes propis sobre problemes geogràfics, històrics i socials que resultin rellevants actualment, des del local al global, per desenvolupar un pensament crític, respectuós amb les diferències, que contribueixi a la construcció de la pròpia identitat i a enriquir el patrimoni comú<br>• CE 3 Conèixer els principals desafiaments als quals s'han enfrontat diferents societats al llarg del temps, identificant les causes i conseqüències dels canvis produïts i els problemes als quals s'enfronten en l'actualitat, mitjançant el desenvolupament de projectes de recerca i l'ús de fonts fiables, per realitzar propostes que contribueixin al desenvolupament sostenible.<br>• CE 4 Identificar i analitzar els elements del paisatge i la seva articulació en sistemes complexos naturals, rurals i urbans, com també la seva evolució en el temps, interpretant les causes de les transformacions i valorant el grau d'equilibri |

existent en els diferents ecosistemes, per promoure'n la conservació, millora i ús sostenible.

- CE 5 Analitzar de manera crítica plantejaments històrics i geogràfics explicant la construcció dels sistemes democràtics i els principis constitucionals que regeixen la vida en comunitat, com també assumint els deures i drets propis del nostre marc de convivència, per promoure la participació ciutadana i la cohesió social.
- CE 8 Prendre consciència del paper dels cicles demogràfics, el cicle vital, les formes de vida i les relacions intergeneracionals i de dependència en la societat actual i la seva evolució al llarg del temps, analitzant-les de manera crítica, per promoure alternatives saludables, sostenibles, enriquidores i respectuoses amb la dignitat humana i el compromís amb la societat i l'entorn.

**Sabers bàsics seqüenciats i temporalització**

Avaluació 1

GEOGRAFIA FÍSICA

- Introducció als objectius i estratègies de les ciències socials i l'ús dels seus procediments, termes i conceptes.

- Representació de l'espai, orientació i escales. Pols, hemisferi, equador, tròpics, mapa (diferència amb planell), meridià, paral·lel, fusos horaris, projeccions i coordenades geogràfiques (longitud i latitud).

- Conceptes lligats als continents i mars: continent, serralada, altiplà, planura, península, istme, riu, mar i oceà, illa, arxipèlag, golf, cap, estret.

- Els continents: unitats estructurals i elements més rellevants de cada continent.

- La Península Ibèrica, l'arxipèlag balear i l'arxipèlag canari: unitats estructurals i elements més rellevants de cada continent.

- L'atmosfera. Elements que composen el clima.

- Elements i factors que condicionen el clima.

- Els climes del planeta.

- Interpretació de gràfics (climogrames) i mapes del temps.

- L'impacte de les activitats humanes, riscos i catàstrofes climàtiques i els efectes del canvi climàtic.

- El temps i el clima de les Illes Balears. El clima mediterrani.

- L'estructura de la Terra i la teoria de la deriva dels continents.

- Formes i processos de modificació de la superfície terrestre.

- El relleu terrestre i les aigües del planeta. Elements i formes del relleu.

- Principals unitats de relleu dels continents i zones bioclimàtiques.

- El relleu d'Espanya i les Illes Balears.

- L'alteració del medi natural (sòls, aigües, vegetació...). Relació entre l'ésser humà i el medi.

- Els espais naturals i la conservació del patrimoni natural. El cas de les Illes Balears.

Avaluació 2

HISTÒRIA: PREHISTÒRIA I EDAT ANTIGA

- Conceptes d'història i prehistòria.

- Objecte d'estudi de la prehistòria: procés d'hominització (evolució física de l'ésser humà), la seva organització social i cultura material.

- Conceptes de selecció natural i adaptació al medi.

- Concepte d'evolucionisme.

- Exemples de l'evolució humana: australopithecus, homo habilis, homo erectus. Grans migracions humanes i expansió pels continents.

- La importància d'Àfrica com origen de l'ésser humà actual. El cas europeu: neandertal versus homo sapiens.

- Les etapes de la prehistòria: paleolític, mesolític i neolític. Cronologia, trets definidors i importància del Creixent Fèrtil.

- Les manifestacions principals de l'art prehistòric. L'art rupestre.

- De la tribu als primers assentaments durant la prehistòria. Els primers poblats neolítics.

- El naixement de la societat i el naixement de les primeres cultures.

- L'aparició dels primers cabdills durant la prehistòria.

- La prehistòria a les Illes Balears. La cultura talaiòtica.

- L'evolució dels sistemes econòmics i els models d'organització social a la prehistòria.

PRIMERES CIUTATS I IMPERIS AGRARIS

*Mesopotàmia*

- El sorgiment de les civilitzacions i la influència dels condicionants geogràfics.

- Concepte i geografia de Mesopotàmia. La importància dels rius.

- Les primeres ciutats de Mesopotàmia.

- La societat mesopotàmica. Cabdills i reis.

- L'aparició de l'escriptura.

- Sumer i la importància de les ciutats-estat.

- Aportació cultural de Sumer: tipus d'escriptura i primers codis legals.

- Hammurabi i la seva època.

- Les manifestacions principals de l'art mesopotàmic.

- La religió politeista de Mesopotàmia.

*Egipte*

- Trets geogràfics, polítics i econòmics i estructura social.

- La importància de la religió. La casta sacerdotal i els faraons.

- Les manifestacions principals de l'art egipci.

- L'escriptura jeroglífica. Característiques bàsiques.

Avaluació 3

L'ANTIGUITAT CLÀSSICA

*Grècia*

- Fenicis, grecs i cartaginesos.

- Trets geogràfics.

- Concepte de polis.

- Esparta i Atenes. La societat grega. L'aristocràcia i la democràcia a la Grècia clàssica.

- L'esclavitud a l'antiga Grècia.

- Les colònies gregues.

- Les guerres Mèdiques. L'hoplita com a base de l'exèrcit.

- L'imperi d'Alexandre Magne i la seva desintegració.

- L'art grec (arquitectura i escultura de l'època clàssica).

- Trets fonamentals de la cultura i la religió greca.

*Roma*

- El naixement de Roma. Les etapes polítiques.

- La societat a Roma. Patricis, plebeus i esclaus.

- Les etapes polítiques: monarquia, república i imperi.

- La creació de l'imperi romà. Trets fonamentals de l'expansió romana.

- La religió politeista a Roma. El culte a l'emperador.

- El cristianisme. Origen i persecució.

- El concepte de romanització i la seva transcendència (llengües, dret, ciutats).

- Art romà.

- La Península Ibèrica i les Balears abans de la conquesta romana i la romanització.

- Les aportacions de les cultures clàssiques a la cultura europea.

| Criteris d'avaluació |
| --- |
| CA 1.1 Elaborar, expressar i presentar continguts propis en forma d'esquemes, taules informatives i altres formats mitjançant el desenvolupament d'estratègies de cerca, selecció i tractament d'informació relatives a processos i esdeveniments rellevants del present i del passa.<br><br>CA 1.2 Contrastar i argumentar sobre temes i esdeveniments de la Prehistòria, l'Edat Antiga, l'Edat Mitjana i l'Edat Moderna, localitzant i analitzant de manera crítica fonts primàries i secundàries com a proves històriques.<br><br>CA 2.1 Identificar, valorar i mostrar interès pels principals problemes que afecten la societat, adoptant una posició crítica i proactiva cap a aquests.<br><br>CA 2.2 Argumentar de manera crítica sobre problemes d'actualitat a través de coneixements geogràfics i històrics, contrastant i valorant fonts diverses.<br><br>CA 2.3 Incorporar i utilitzar adequadament termes, conceptes i esdeveniments relacionats amb la geografia, la història i altres disciplines de les ciències socials, a través d'intervencions orals, texts escrits i altres productes, mostrant plantejaments originals i propostes creatives.<br><br>CA 3.1 Adquirir i construir coneixement rellevant del món actual i de la història, a través de processos inductius, de la recerca i del treball per projectes, reptes o problemes, mitjançant l'elaboració de productes que reflecteixin la comprensió dels fenòmens i problemes abordats.<br><br>CA 3.2 Identificar els principals problemes, reptes i desafiaments als quals s'ha enfrontat la humanitat al llarg de la història, els canvis produïts, les seves causes i conseqüències, com també els que, en l'actualitat, hem de plantejar i resoldre entorn dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.<br><br>CA 3.3 Representar adequadament informació geogràfica i històrica a través de diverses formes de representació gràfica, cartogràfica i visual.<br><br>CA 3.4 Utilitzar una seqüència cronològica a fi d'examinar la relació entre fets i processos en diferents períodes i llocs històrics (simultaneïtat i durada), utilitzant termes i conceptes apropiats.<br><br>CA 3.5 Analitzar processos de canvi històric de rellevància a través de l'ús de diferents fonts d'informació, tenint en compte les continuïtats i permanències en diferents períodes i llocs. |

CA 4.1 Interpretar l'entorn des d'una perspectiva sistèmica i integradora, a través del paisatge, identificant els seus principals elements i les interrelacions existents.

CA 4.2 Valorar el grau de sostenibilitat i d'equilibri dels diferents espais i des de diferents escales i analitzar la seva transformació i degradació a través del temps per l'acció humana en l'explotació dels recursos, la seva relació amb l'evolució de la població i les estratègies desenvolupades per al seu control i domini i els conflictes que això ha provocat.

CA 4.3 Argumentar la necessitat d'accions de defensa, protecció, conservació i millora de l'entorn (natural, rural i urbà) a través de propostes i iniciatives que reflecteixin compromisos i conductes en favor de la sostenibilitat i del repartiment just i solidari dels recursos.

CA 5.1 Identificar, interpretar i analitzar els mecanismes que han regulat la convivència i la vida en comú al llarg de la història, des de l'origen de la societat a les diferents civilitzacions que s'han anat succeint, assenyalant els principals models d'organització social i política que s'han gestat.

CA 5.2 Assenyalar i explicar aquelles experiències històriques més destacables, i anteriors a l'època contemporània, en les quals es va aconseguir establir sistemes polítics que van afavorir l'exercici de drets i llibertats dels individus i de la col·lectivitat, considerant-les com a antecedents de les posteriors conquestes democràtiques i referents històrics de les llibertats actuals.

CA 5.3 Mostrar actituds pacífiques i respectuoses i assumir les normes com a marc necessari per a la convivència, demostrant capacitat crítica i identificant i responent de manera assertiva davant les situacions d'injustícia i desigualtat.

CA 8.1 Conèixer i interpretar els comportaments demogràfics de la població, els canvis que ha experimentat i els seus cicles, identificant i analitzant els principals problemes i reptes als quals ens enfrontem en el món, a Espanya i a les Illes Balears.

CA 8.2 Prendre consciència del cicle vital i analitzar com han canviat les seves característiques, necessitats i obligacions en diferents moments històrics, com també les arrels de la distribució per motius de gènere del treball domèstic, assumint les responsabilitats i compromisos propis de l'edat en l'àmbit familiar, en l'entorn escolar i en la comunitat i valorant la riquesa que aporten les relacions intergeneracionals.

CA 8.3 Relacionar els canvis en els estils de vida tradicional i contrastar-los amb els que són saludables i sostenibles en l'entorn, a través de comportaments respectuosos amb la salut pròpia, la dels altres i amb altres éssers vius, prenent consciència de l'importància de promoure el propi desenvolupament personal.

**Metodologia i estratègies didàctiques**

Se seguirà una metodologia expositiva, dialògica i cooperativa, tant en la pràctica oral com en la pràctica escrita, i interactiva entre docent i alumnat.

Les estratègies didàctiques seran les següents:

- Localització i comprensió de la informació del llibre de text.
- Aplicació de rutines i destreses de pensament.
- Aplicació de fórmules del treball cooperatiu.
- Realització d'esquemes, mapes mentals, guions i resums.
- Elaboració de mapes i d'eixos cronològics.
- Comentari de mapes i d'imatges.
- Visualització d'audiovisuals.
- Recerca en fonts historiogràfiques digitals.
- Confecció de pòsters i lapbooks.
- Recreació històrica de personatges i situacions.
- Resolució de problemes i enigmes.
- Preparació i execució de debats i exposicions orals.

**Instruments i processos d'avaluació, sistema de qualificació**

- Els instruments d'avaluació són:
    - Activitats individuals i grupals; comentaris textos, imatges, petites investigacions, exercicis escrits (qüestionaris, esquemes, síntesis, etc), presentacions orals i escrites, powerpoints, etc.
    - D'aquestes activitats els alumnes rebran el retorn i la retroacció necessària per ajudar-los a corregir els errors, millorar els resultats i avançar en el seu aprenentatge.
    - Proves periòdiques que permetin mesurar el grau d'assoliment de les CE de la matèria i dels objectiu d'etapa de manera individual i objectiva.

- Procesos d'avaluació: mètodes emprats pels docents per obtenir la informació rellevant sobre l'aprenentatge dels alumnes. Cada procediment requerirà instruments específics de recollida d'aquesta informació. Els procediments utilitzats seran:
    - Observació del procés d'aprenentatge: puntualitat en el lliurament, grau d'autocorrecció, etc mitjançant registres, llistats i diaris de classe.
    - Anàlisi de l'acompliment mitjançant les activitats proposades als alumnes: activitats individuals i grupals de tot tipus: comentaris de textos, d'imatges, petites investigacions, exercicis escrits (qüestionaris, esquemes, síntesis, etc), presentacions orals i escrites, powerpoints, etc.
    - Anàlisi del rendiment per la valoració específica i exclusiva de cada alumne: proves objectives de caràcter individual.
- Sistema de qualificació: Valoració que reflecteix i recull els resultats de l'avaluació dels aprenentatges dels alumnes
    - Tasques i  activitats de classe 40%
    - Proves de caràcter objectiu 60%

**Atenció a la diversitat**

- Els grups de 1r d'ESO presenten una gran diversitat d'alumnat NESE amb diverses condicions de NEE i d'IT. Per això, es duran a terme les adaptacions pertinents establertes al PEP de cada alumne en col·laboració amb l'equip d'Orientació i Suport Educatiu.
- A més, una de les tres sessions setmanals de la matèria compten amb un professor de suport dins l'aula que atén l'alumnat amb més dificultats.
- Per altra banda, el procés d'ensenyament i aprenentatge de la matèria compta amb materials d'estudi variats (visuals, auditius i audiovisuals), diferents estratègies per captar l'interès de l'alumnat i diferents oportunitats perquè l'alumne pugui comunicar els sabers apresos (a través dels exercicis de classe, orals i escrits, en forma d'esquemes i treballs fets a casa, presentats amb imatges i oralment, etc.), atenent als principis del DUA.

**Elements transversals**

- Utilització de recursos digitals i interpretació i elaboració de mapes, esquemes, imatges i representacions gràfiques. Tecnologies de la Informació Geogràfica (*TIG). Cartografia digital i atles.

- Mètodes i instruments de recollida de dades meteorològiques.

- Maneig i utilització de dispositius, aplicacions informàtiques, plataformes digitals i ús segur de les xarxes de comunicació.

- Cerca, tractament de la informació i elaboració de coneixement.

- Ús dels procediments, termes i conceptes característics de la geografia, la història i l'art.

- El paper de la dona a les societats actuals: accés al treball i al poder.

- Situacions discriminatòries de les nenes i de les dones en el món.

- Mètodes bàsics de recerca per a la construcció del coneixement de la geografia i la història. Metodologies del pensament geogràfic i del pensament històric.

- Les fonts històriques i arqueològiques com a base per a la construcció del coneixement històric. Objectes i artefactes com a font per a la història i el llegat immaterial (tipus de fonts històriques). El significat dels arxius, biblioteques i museus i del llegat històric i cultural com a patrimoni col·lectiu.

- Temps històric: construcció i interpretació de línies de temps a través de la linealitat, cronologia, simultaneïtat, durada i distinció de períodes.

- L'evolució dels sistemes econòmics i els models d'organització social a l'antiguitat.

- Les persones invisibilitzades de la història: dones, esclaus i estrangers. Marginació, segregació, control i submissió en la història de la humanitat. Personatges femenins en la història. La resistència a l'opressió.

- Dignitat humana i drets universals. Convenció sobre els Drets del Nen.

- Alteritat: respecte i acceptació de l'altre. Comportaments no discriminatoris i contraris a qualsevol actitud segregadora.

- Convivència cívica i cultura democràtica. Incorporació i implicació en la societat civil. Participació en projectes comunitaris.

- Igualtat de gènere. Manifestacions i conductes no sexistes.

- Interès davant els reptes i problemes d'actualitat en l'entorn local i global.- Les xarxes socials. Seguretat i prevenció davant els riscs i perills de l'ús de les tecnologies de l'informació i de la comunicació.

- Consciència ambiental. Respecte, protecció i cura dels éssers vius i del planeta.

- Conservació i defensa del patrimoni històric, artístic i cultural.

- Solidaritat, empatia i accions de suport a col·lectius en situacions de pobresa, vulnerabilitat i exclusió social.

- Identificació i gestió de les emocions i la seva repercussió en comportaments individuals i col·lectius.

- Cicles vitals, ús del temps lliure i hàbits de consum. Diferències i canvis en les formes de vida en les societats actuals i en les del passat.

- La contribució de l'Estat i les seves institucions a la pau, a la seguretat íntegra ciutadana i a la convivència social.

- Seguretat viària i mobilitat segura, saludable i sostenible.

**Activitats complementàries**

- Visita i taller a un jaciment arqueològic a concretar.
- Visita conjunta amb Biologia i Geologia a la possessió de Raixa.

**Pla de seguiment**

- Els alumnes rebran el retorn i la retroacció necessària de les activitats i proves objectives realitzades per ajudar-los a corregir els errors, millorar els resultats i avançar en el seu aprenentatge.
- Així mateix, es seguiran les adaptacions dels alumnes NESE per si han de menester una revisió segons les seves necessitats.

**Revisió i millora**

- La programació serà revisada al llarg del curs per analitzar el seu grau de compliment amb l'objecte de realitzar les modificacions i adaptacions oportunes.

## 2.1.2. Segon d'ESO

### 2.1. Geografia i Història

| **Competències específiques** |
| --- |
| • CE 1 Cercar, seleccionar, tractar i organitzar informació sobre temes rellevants del present i del passat, usant críticament fonts històriques i geogràfiques, per adquirir coneixements, elaborar i expressar continguts en diversos formats.<br>• CE 2 Indagar, argumentar i elaborar productes propis sobre problemes geogràfics, històrics i socials que resultin rellevants actualment, des del local al global, per desenvolupar un pensament crític, respectuós amb les diferències, que contribueixi a la construcció de la pròpia identitat i a enriquir el patrimoni comú.<br>• CE 6 Conèixer i comprendre els processos geogràfics, històrics i culturals que han conformat la realitat multicultural en la qual vivim, reconeixent la riquesa de la diversitat, i valorant l'aportació dels moviments en defensa de la igualtat, la inclusió i el respecte a les minories, per tal d'evitar qualsevol tipus de discriminació.<br>• CE 7 Identificar els fonaments que sostenen les nostres identitats col·lectives i les dels altres, a través del coneixement i la valoració del patrimoni material i immaterial que compartim per conservar-lo i respectar-ne els sentiments de pertinença, com també per afavorir processos que contribueixin a la cohesió o solidaritat territorial amb vista als valors de l'europeisme i la Declaració Universal dels Drets Humans.<br>• CE 9 Conèixer i valorar la importància de la seguretat integral ciutadana en la cultura de convivència nacional i internacional, reconeixent la contribució de l'Estat, les seves institucions i altres entitats socials a la ciutadania global, a la pau, a la cooperació internacional i al desenvolupament, per promoure la consecució d'un món més segur, solidari, sostenible i just. |
| **Sabers bàsics seqüenciats i temporalització** |
| <u>Primer trimestre:</u><br><br>UP 1, "L'empremta andalusina" (Setembre/Octubre):<br><br>• ANTIGUITAT TARDANA I ALTA EDAT MITJANA |

- Crisi i caiguda de l'Imperi Romà. Les invasions. Característiques dels pobles germànics.
- Localització dels principals regnes germànics i els seus trets primordials.
- L'imperi Carolingi i la seva disgregació. El Tractat de Verdum.

- BIZANCI I L'ISLAM
  - Naixement de l'Imperi Bizantí. Visigots, vàndals i bizantins a Espanya i les Balears.
  - Principals manifestacions de l'art bizantí.
  - Justinià i l'intent de renovar l'imperi romà.
  - La Península Aràbiga abans de Mahoma.
  - Mahoma i els preceptes principals de l'Islam. La formació de l'Islam.
  - Expansió de l'Islam. La seva presència a la Península Ibèrica i a les Balears. Conceptes d'Al andalus i d'Illes Orientals.
  - La ciutat musulmana. Principals manifestacions de l'art andalusí.
  - La cultura i la ciència. La influència de les civilitzacions jueva i islàmica en la cultura europea.

UP 2, "Fer la guerra, resar o conrear la terra?" (Novembre):

- ANTIGUITAT TARDANA I ALTA EDAT MITJANA
  - El feudalisme com a sistema econòmic i polític. El paper de l'Església. Serf i esclaus.

UP 3, "Per camins i murades" (Novembre/Desembre):

- CREIXEMENT DELS SEGLES XII I XIII I CRISIS DE LA BAIXA EDAT MITJANA
  - Creixement agrari i urbà en els segles XII i XIII.
  - La societat estamental. Les ciutats medievals de l'edat mitjana plena (segle XII). Municipis i gremis.
  - El renaixement del comerç i principals nuclis mercantils i els seus fluxos principals (Hansa, Flandes, Gènova, València, Barcelona, Mallorca).
  - L'enfortiment de les monarquies. Les corts medievals.

<u>Segon trimestre:</u>

UP 4, "Conquesta i repoblament" (Gener):

- CREIXEMENT DELS SEGLES XII I XIII I CRISIS DE LA BAIXA EDAT MITJANA
  - L'expansió cristiana i la conquesta catalana de les Balears. El Regne de Mallorca.
  - Les croades i la Guerra dels Cent Anys.
  - La crisi baixmedieval. La Pesta Negra i el seu impacte.

- La persecució dels jueus.
- Trets fonamentals de l'art romànic i gòtic.

UP 5, "Nous mons, antigues cultures" (Febrer):

- MONARQUIES AUTORITÀRIES I ABSOLUTES
  - Concepte de monarquia autoritària: formal respecte a les corts, als furs i lleis per part de la Corona i ampliació de fet del seu poder.
  - Els Reis Catòlics.
- ELS DESCOBRIMENTS
  - Causes dels grans descobriments geogràfics. Noves rutes comercials. Talassocràcies.
  - L'expansió portuguesa.
  - Les cultures precolombines a Amèrica. Localització i trets principals de maies, asteques i inques.
  - La creació de l'Imperi Hispànic. La conquesta d'Amèrica.
  - Tractat de Tordesillas.
  - Impacte dels Descobriments d'Amèrica a Europa i d'Europa sobre Amèrica. Societat i economia colonial.

UP 6, "Erasme, mestre de l'Humanisme" (Març):

- HUMANISME, RENAIXEMENT I REFORMA LUTERANA
  - Concepte d'humanisme i renaixement.
  - L'art a l'època del Renaixement: Miquel Àngel, Da Vinci, Rafael.
  - Luter i la Reforma. Principis fonamentals de la reforma.
  - Importància de la reforma a Alemanya i implicacions polítiico-socials: prínceps alemanys i intents de reforçar la figura de l'Emperador.
  - Reacció de l'Església Catòlica. La contrareforma.

<u>Tercer trimestre:</u>

UP 7, "Llums i ombres d'un imperi" (Abril):

- MONARQUIES AUTORITÀRIES I ABSOLUTES
  - Identificació d'exemples de monarquia autoritària: Enric VIII, Carles I a Castella.
  - Comunitats a Castella i Germanies a València i Balears.
- L'ESCENARI EUROPEU I MEDITERRANI: DE L'HEGEMONIA HISPÀNICA A LA FRANCESA
  - Religió i política a l'època de Carles I. Els terços.

- Europa i la mediterrània a l'època de Felip II.

UP 8, "El palau, símbol del poder absolut" (Abril):

- L'ESCENARI EUROPEU I MEDITERRANI: DE L'HEGEMONIA HISPÀNICA A LA FRANCESA
  - Un gran conflicte europeu: la Guerra dels Trenta anys i les seves conseqüències. De l'hegemonia hispànica a la francesa.
  - Trets fonamentals de l'art Barroc. Velázquez.
- MONARQUIES AUTORITÀRIES I ABSOLUTES
  - Concepte d'absolutisme. Identificació de l'exemple de Lluís XIV.

UP 9, "El Segle de les Llums" (Maig):

- EL SEGLE XVIII. LA IL·LUSTRACIÓ I EL DESPOTISME IL·LUSTRAT
  - El concepte d'Il·lustració i trets fonamentals.
  - Racionalisme i empirisme.
  - Autors més transcendents de la Il·lustració.
  - Concepte de Despotisme Il·lustrat i mesures concretes que es desenvoluparen.  l cas espanyol.
  - L'absolutisme a partir de Felip V.
  - Carles III i les reformes: comerç amb Amèrica, integració de mercat...

UP 10 "On i com vivim?" (Juny):

- GEOGRAFIA POLÍTICA
  - Localització dels països de cada continent. Coneixement de les capitals i principals ciutats d'Europa, Amèrica i Nord d'Àfrica i dels països més rellevants d'Àsia, Oceania i la resta d'Àfrica.
  - La ciutadania europea. Els drets humans i els ciutadans arreu del món.
- GEOGRAFIA DE LA POBLACIÓ
  - Fonts i taxes demogràfiques i piràmides de població.
  - Zones més poblades i despoblades del planeta i dinàmiques a escala mundial. Causes de la distribució.
  - Conceptes de natalitat i mortalitat. La seva distribució actual al món. El moviment natural de la població.
  - Les migracions a la història.
  - Els moviments migratoris actuals i les seves causes. Europa, Espanya i les Illes Balears com a receptors d'immigrants. Distribució, dinàmica i estructura de la població espanyola i balear.
  - Ciutats i món rural. Sostenibilitat. Les macrociutats als països desenvolupats i la despoblació rural a alguns països desenvolupats. El cas de l'Espanya buida.

- La ciutat i el procés d'urbanització. Els plànols urbans. La xarxa urbana espanyola i balear. La pressió demogràfica a les Illes Balears. Desafiaments demogràfics del segle XXI (l'envelliment de la població occidental, explosió demogràfica al Tercer Món, la relació entre recursos i creixement demogràfic, els moviments migratoris actuals i les seves causes etc.).
- La globalització econòmica i social. La diversitat social i cultural. Multiculturalitat al món. Àrees i conflictes culturals. Desigualtats regionals. Línies d'acció per a un repartiment just. La qüestió del mínim vital.
- Conflictes geopolítics actuals. Els refugiats.
- El paper de la dona a les societats actuals: accés al treball i al poder. Situacions discriminatòries de les dones i de les nenes en el món.
- ODS i Agenda 2030 (inclusió, sostenibilitat, participació ciutadana i cooperació global).

**Criteris d'avaluació**

- CA 1.1 Elaborar, expressar i presentar continguts propis en forma d'esquemes, taules informatives i altres formats mitjançant el desenvolupament d'estratègies de cerca, selecció i tractament d'informació relatives a processos i esdeveniments rellevants del present i del passat.
- CA 1.2 Contrastar i argumentar sobre temes i esdeveniments de la Prehistòria, l'Edat Antiga, l'Edat Mitjana i l'Edat Moderna, localitzant i analitzant de manera crítica fonts primàries i secundàries com a proves històriques.
- CA 2.1 Identificar, valorar i mostrar interès pels principals problemes que afecten la societat, adoptant una posició crítica i proactiva cap a aquests.
- CA 2.2 Argumentar de manera crítica sobre problemes d'actualitat a través de coneixements geogràfics i històrics, contrastant i valorant fonts diverses.
- CA 2.3 Incorporar i utilitzar adequadament termes, conceptes i esdeveniments relacionats amb la geografia, la història i altres disciplines de les ciències socials, a través d'intervencions orals, texts escrits i altres productes, mostrant plantejaments originals i propostes creatives.
- CA 2.4 Elaborar judicis argumentats, respectant les opinions dels altres i enriquint el cabal comú en el context del món actual, els seus reptes i els seus conflictes des d'una perspectiva sistèmica i global.
- CA 6.1 Situar el naixement i desenvolupament de diferents civilitzacions en l'espai i en el temps, integrant els elements històrics, culturals, institucionals i religiosos

que les han conformat, explicant la realitat multicultural generada al llarg del temps i identificant les seves aportacions més rellevants a la cultura universal.

- CA 6.2 Reconèixer les desigualtats socials existents en èpoques passades i els mecanismes de dominació i control que s'han aplicat, identificant aquells col·lectius que s'han vist sotmesos i silenciats, destacant la presència de personatges femenins.
- CA 6.3 Valorar la diversitat social i cultural, argumentant i intervenint a favor de la inclusió, així com rebutjant i actuant en contra de qualsevol actitud o comportament discriminatori o basat en estereotips.
- CA 6.4 Argumentar i intervenir sobre la igualtat real d'homes i dones actuant en contra de qualsevol actitud i comportament discriminatori per raó de gènere.
- CA 7.1 Relacionar les cultures i civilitzacions que s'han desenvolupat al llarg de la història antiga, medieval i moderna amb les diverses identitats col·lectives que s'han anat construint fins a l'actualitat, reflexionant sobre els múltiples significats que adopten i les seves aportacions a la cultura humana universal.
- CA 7.2 Identificar l'origen històric de diferents identitats col·lectives que s'han desenvolupat a Espanya, interpretant l'ús s'ha fet de les mateixes i mostrant una actitud de respecte cap als diferents sentits de pertinença, promovent la solidaritat i la cohesió social.
- CA 7.3 Assenyalar els fonaments de la idea d'Europa a través de les diferents experiències històriques del passat i identificar el llegat històric, institucional, artístic i cultural com a patrimoni comú de la ciutadania europea.
- CA 7.4 Valorar, protegir i conservar el patrimoni artístic, històric i cultural com a fonament de la identitat col·lectiva local, autonòmica, nacional, europea i universal, considerant-ho un bé per al gaudi recreatiu i cultural i un recurs per al desenvolupament dels pobles.
- CA 9.1 Identificar i interpretar la connexió d'Espanya amb els grans processos històrics (de les èpoques antiga, medieval i moderna), valorant el que han suposat per a la seva evolució i assenyalant les aportacions dels seus habitants al llarg de la història.
- CA 9.2 Interpretar des de la perspectiva del desenvolupament sostenible i la ciutadania global els principals desafiaments del món actual, expressant la importància d'implicar-se en la recerca de solucions i en la manera de concretar-los des de la pròpia capacitat d'acció, tant local com global, valorant la contribució de l'Estat, les seves institucions i les associacions civils en programes i

missions dirigits per organismes nacionals i internacionals per a l'assoliment de la pau, la seguretat integral, la convivència social i la cooperació entre els pobles.

**Metodologia i estratègies didàctiques**

Se seguirà una metodologia expositiva, dialògica i cooperativa, tant en la pràctica oral com en la pràctica escrita, i interactiva entre docent i alumnat.

Les estratègies didàctiques seran les següents:

- Localització i comprensió de la informació del llibre de text.
- Aplicació de rutines i destreses de pensament.
- Aplicació de fórmules del treball cooperatiu.
- Realització d'esquemes, mapes mentals, guions i resums.
- Elaboració de mapes i d'eixos cronològics.
- Comentari de mapes i d'imatges.
- Visualització d'audiovisuals.
- Recerca en fonts historiogràfiques digitals.
- Confecció de pòsters i lapbooks.
- Recreació històrica de personatges i situacions.
- Resolució de problemes i enigmes.
- Preparació i execució de debats i exposicions orals.

**Instruments i processos d'avaluació, sistema de qualificació**

- Els instruments d'avaluació són:
    - Activitats individuals i grupals; comentaris textos, imatges, petites investigacions, exercicis escrits (qüestionaris, esquemes, síntesis, etc), presentacions orals i escrites, pòsters, powerpoints, etc. D'aquestes activitats els alumnes rebran el retorn i la retroacció necessària per ajudar-los a corregir els errors, millorar els resultats i avançar en el seu aprenentatge.

- Proves periòdiques que permetin mesurar el grau d'assoliment de les CE de la matèria i dels objectiu d'etapa de manera individual i objectiva.

- Procediments d'avaluació: mètodes emprats pels docents per obtenir la informació rellevant sobre l'aprenentatge dels alumnes. Cada procediment requerirà instruments específics de recollida d'aquesta informació. Els procediments utilitzats seran:
  - Observació del procés d'aprenentatge: puntualitat en el lliurament, grau d'autocorrecció, etc mitjançant registres, llistats i diaris de classe
  - Anàlisi de l'acompliment mitjançant les activitats proposades als alumnes: activitats individuals i grupals de tot tipus: comentaris de textos, d'imatges, petites investigacions, exercicis escrits (qüestionaris, esquemes, síntesis, etc), presentacions orals i escrites, pòsters, powerpoints, etc. que s'avaluaran mitjançant rúbriques i criteris de qualificació.
  - Anàlisi del rendiment per la valoració específica i exclusiva de cada alumne: proves objectives de caràcter individual.
- Sistema de qualificació: Valoració que reflecteix i recull els resultats de l'avaluació dels aprenentatges dels alumnes
  - Tasques i  activitats de classe 40%
  - Proves de caràcter objectiu 60%

**Atenció a la diversitat**

- Els grups de 2n d'ESO presenten una gran diversitat d'alumnat NESE amb diverses condicions de NEE i d'IT. Per això, es duran a terme les adaptacions pertinents establertes al PEP de cada alumne en col·laboració amb l'equip d'Orientació i Suport Educatiu.
- A més, dues de les tres sessions setmanals de la matèria compten amb un professor de suport dins l'aula que atén l'alumnat amb més dificultats.
- Per altra banda, el procés d'ensenyament i aprenentatge de la matèria compta amb materials d'estudi variats (visuals, auditius i audiovisuals), diferents estratègies per captar l'interès de l'alumnat i diferents oportunitats perquè l'alumne pugui comunicar els sabers apresos (a través dels exercicis de classe,

orals i escrits, en forma d'esquemes i treballs fets a casa, presentats amb imatges i oralment, etc.), atenent als principis del DUA.

**Elements transversals**

- Utilització de recursos digitals i interpretació i elaboració de mapes, esquemes, imatges i representacions gràfiques. Tecnologies de la Informació Geogràfica (*TIG). Cartografia digital i atles.

- Mètodes i instruments de recollida de dades meteorològiques.

- Maneig i utilització de dispositius, aplicacions informàtiques, plataformes digitals i ús segur de les xarxes de comunicació.

- Cerca, tractament de la informació i elaboració de coneixement.

- Ús dels procediments, termes i conceptes característics de la geografia, la història i l'art.

- El paper de la dona a les societats actuals: accés al treball i al poder.

- Situacions discriminatòries de les nenes i de les dones en el món.

- Mètodes bàsics de recerca per a la construcció del coneixement de la geografia i la història. Metodologies del pensament geogràfic i del pensament històric.

- Les fonts històriques i arqueològiques com a base per a la construcció del coneixement històric. Objectes i artefactes com a font per a la història i el llegat immaterial (tipus de fonts històriques). El significat dels arxius, biblioteques i museus i del llegat històric i cultural com a patrimoni col·lectiu.

- Temps històric: construcció i interpretació de línies de temps a través de la linealitat, cronologia, simultaneïtat, durada i distinció de períodes.

- L'evolució dels sistemes econòmics i els models d'organització social a l'antiguitat.

- Les persones invisibilitzades de la història: dones, esclaus i estrangers. Marginació, segregació, control i submissió en la història de la humanitat. Personatges femenins en la història. La resistència a l'opressió.

- Dignitat humana i drets universals. Convenció sobre els Drets del Nen.

- Alteritat: respecte i acceptació de l'altre. Comportaments no discriminatoris i contraris a qualsevol actitud segregadora.

- Convivència cívica i cultura democràtica. Incorporació i implicació en la societat civil. Participació en projectes comunitaris.

- Igualtat de gènere. Manifestacions i conductes no sexistes.

- Interès davant els reptes i problemes d'actualitat en l'entorn local i global.- Les xarxes socials. Seguretat i prevenció davant els riscs i perills de l'ús de les tecnologies de la informació i de la comunicació.

- Consciència ambiental. Respecte, protecció i cura dels éssers vius i del planeta.

- Conservació i defensa del patrimoni històric, artístic i cultural.

- Solidaritat, empatia i accions de suport a col·lectius en situacions de pobresa, vulnerabilitat i exclusió social.

- Identificació i gestió de les emocions i la seva repercussió en comportaments individuals i col·lectius.

- Cicles vitals, ús del temps lliure i hàbits de consum. Diferències i canvis en les formes de vida en les societats actuals i en les del passat.

**Activitats complementàries**

- Ruta per la Palma medieval. L'activitat serà duta a terme durant el segon trimestre.

**Pla de seguiment**

- Els alumnes rebran el retorn i la retroacció necessària de les activitats i proves objectives realitzades per ajudar-los a corregir els errors, millorar els resultats i avançar en el seu aprenentatge.

**Pla de recuperació**

- Per a recuperar la matèria de Geografia i Història de 1r d'ESO, l'alumnat amb la matèria pendent haurà d'entregar un dossier de tasques i examen seguint el calendari de recuperació de matèries pendents establert pel centre.

- Al llarg del curs, s'oferirà a l'alumnat amb la matèria pendent la possibilitat de fer tutories específiques per resoldre dubtes en relació a les tasques de recuperació.

**Revisió i millora**

- La programació serà revisada al llarg del curs per analitzar el seu grau de compliment amb l'objecte de realitzar les modificacions i adaptacions oportunes.

## 2.1.3. Tercer d'ESO

### 2.1.3.1. Geografia i Història

**Competències específiques**

- CE 1 Cercar, seleccionar, tractar i organitzar informació sobre temes rellevants del present i del passat, usant críticament fonts històriques i geogràfiques, per adquirir coneixements, elaborar i expressar continguts en diversos formats.
- CE 2 Indagar, argumentar i elaborar productes propis sobre problemes geogràfics, històrics i socials que resultin rellevants actualment, des del local al global, per desenvolupar un pensament crític, respectuós amb les diferències, que contribueixi a la construcció de la pròpia identitat i a enriquir el pensament comú.
- CE 3 Conèixer els principals desafiaments als quals s'han enfrontat diferents societats al llarg del temps, identificant les causes i conseqüències dels canvis produïts i els problemes als quals s'enfronten en l'actualitat, mitjançant el desenvolupament de projectes de recerca i l'ús de fonts fiables, per realitzar propostes que contribueixin al desenvolupament sostenible.
- CE 4 Identificar i analitzar els elements del paisatge i la seva articulació en sistemes complexos naturals, rurals i urbans, com també la seva evolució en el temps, interpretant les causes de les transformacions i valorant el grau d'equilibri existent en els diferents ecosistemes, per promoure'n la conservació, millora i ús sostenible.
- CE 6 Comprendre els processos geogràfics, històrics i culturals que han conformat la realitat multicultural en què vivim, coneixent i difonent la història i la cultura de les minories ètniques presents al nostre país i valorant l'aportació dels moviments en defensa de la igualtat i la inclusió, per tal de reduir els estereotips, evitar qualsevol tipus de discriminació i violència, i reconèixer la riquesa de la diversitat.
- CE 5 Analitzar de manera crítica plantejaments històrics i geogràfics explicant la construcció dels sistemes democràtics i els principis constitucionals que regeixen

la vida en comunitat, així com assumint els deures i drets propis del nostre marc de convivència, per promoure la participació ciutadana i la cohesió social.

- CE 7 Identificar els fonaments que sostenen les diverses identitats pròpies i les dels altres, a través del coneixement i la valoració del patrimoni material i immaterial que compartim per conservar-lo i respectar els sentiments de pertinença, com també per afavorir processos que contribueixin a la cohesió o solidaritat territorial amb vista als valors de l'europeisme i la Declaració Universal dels Drets Humans.
- CE 8 Prendre consciència del paper dels cicles demogràfics, el cicle vital, les formes de vida i les relacions intergeneracionals i de dependència en la societat actual i la seva evolució al llarg del temps, analitzant-les de manera crítica, per promoure alternatives saludables, sostenibles, enriquidores i respectuosos amb la dignitat humana i el compromís amb la societat i l'entorn.

**Sabers bàsics seqüenciats i temporalització**

**1r Trimestre**

GEOGRAFIA ECONÒMICA

- La recerca en ciències socials.
- El sector primari.
    - Definició.
    - Problemàtica del sector primari a Europa, Espanya i les Illes Balears: envelliment dels treballadors agrícoles, competència extra europea, ús de productes químics.
    - Agricultura i ramaderia a altres continents: agricultura tradicional i d'exportació.
    - La pesca i els problemes de la sobreexplotació.
    - Protecció del medi natural.
- Les fonts d'energia, la mineria i la indústria.
    - Carbó i petroli: el seu paper històric i problemes actuals.
    - Energies renovables.

- Localització de les principals reserves de petroli i minerals al món.
- Tipus d'indústria: indústria pesant i indústria de béns de consum.
- Europa: de la Revolució Industrial a la desindustrialització.
- La indústria a altres continents. El cas de la Xina i la Índia.

- El terciari
  - Definició.
  - Les activitats del sector terciari.
  - El comerç mundial.
  - El comerç a Espanya i a les Illes Balears.
  - El transport terrestre, naval i aeri. El cas d'Espanya i les Illes Balears.
  - El turisme: impactes positius i negatius. El cas de les Illes Balears. La balearització.
  - El repte del turisme sostenible.
  - Altres serveis: educació, cultura, sanitat. La importància dels serveis públics.

**2n Trimestre**

- La societat de la informació
  - Cerca, tractament de la informació, ús de dades en entorns digitals i avaluació de la fiabilitat de les fonts. El problema de la desinformació.
  - Ocupació i treball en la societat de la informació, aprenentatge permanent i al llarg de tota la vida.
  - Ciutadania ètica digital. Nous comportaments en la societat de la informació.

SISTEMA POLÍTIC ESPANYOL

- El legislatiu (Congrés de Diputats i Senat). El Govern central.
- El mapa autonòmic espanyol. Principals competències espanyoles.

- La llei com a contracte social. De la Constitució de 1812 a la Constitució de 1978. Ordenament normatiu autonòmic, constitucional i supranacional com a garantista del desenvolupament de drets i llibertats per a l'exercici de la ciutadania.

**3r Trimestre**

LA UNIÓ EUROPEA I LES SEVES COMPETÈNCIES

- Concepte polític i econòmic de la Unió Europea.
- Membres de la Unió. Demografia i Urbanisme.
- Parlament europeu i Comissaris europeus.
- Influència de les decisions de la unió europea a Espanya i Balears.
- Valors de l'europeisme. Fórmules de participació en programes educatius europeus.
- Ideologies, nacionalismes i moviments supranacionals. Ciutadania europea.

ALTRES ORGANISMES INTERNACIONALS

- Institucions de l'estat i de l'àmbit autonòmic de les Illes Balears que garanteixen la seguretat integral i la convivència social. Els compromisos internacionals del nostre país en favor de la pau, la seguretat i la cooperació internacional.
- Dignitat humana i drets universals. Declaració Universal dels Drets Humans.
- ONU, UNESCO, Organització Mundial de la Salut, UNICEF.
- OCDE.
- OPEP.
- Organismes regionals d'Hispanoamèrica, Àsia i Àfrica.

**Criteris d'avaluació**

- CA 1.1 Elaborar continguts propis en diferents formats, mitjançant aplicacions i estratègies de recollida i representació de dades més complexes, usant i contrastant críticament fonts fiables, tant analògiques com digitals, del present i de la història contemporània, identificant la desinformació i la manipulació.

- Elaborar continguts en diferents formats, mitjançant estratègies de recollida i representació variades.
- Contrastar les fonts, analògiques i digitals, per identificar la desinformació i la manipulació.

- CA 2.1 Generar productes originals i creatius mitjançant la reelaboració de coneixements previs a través d'eines de recerca que permetin explicar problemes presents i passats de la humanitat a distintes escales temporals i espacials, del local al global, utilitzant conceptes, situacions i dades rellevants.
  - Utilitzar conceptes, situacions i dades rellevants per explicar problemes presents de la humanitat.
  - Utilitzar conceptes, situacions i dades rellevants per explicar problemes de la humanitat a l'edat contemporània.
  - Plasmar coneixements adquirits generant nous materials originals per explicar els problemes presents de la humanitat.
  - Reelaborar coneixements adquirits generant nous materials originals per explicar els problemes de la societat a l'edat contemporània.
- CA 3.1 Realitzar propostes que contribueixin a l'assoliment dels Objectius de Desenvolupament Sostenible, aplicant mètodes i projectes de recerca, incidint en l'ús de mapes i altres representacions gràfiques, així com de mitjans accessibles d'interpretació d'imatges.
  - Aplicar mètodes i projectes de recerca per realitzar propostes que contribueixen a assolir els ODS.
  - Utilitzar mapes i representacions gràfiques per fer propostes que diguin a la consecució dels ODS.
- CA 4.1 Identificar els elements de l'entorn i comprendre el seu funcionament com un sistema complex per mitjà de l'anàlisi multicausal de les seves relacions naturals i humanes, presents i passades, valorant-ne el grau de conservació i d'equilibri dinàmic.
  - Comprendre a través de l'anàlisi multicausal l'entorn, el seu funcionament i les relacions naturals i humanes.
- CA 4.2 Idear i adoptar, quan sigui possible, comportaments i accions que contribueixin a la conservació i millora de l'entorn natural, rural i urbà, a través del respecte a tots els éssers vius, mostrant comportaments orientats a l'assoliment

d'un desenvolupament sostenible d'aquests entorns, i defensant l'accés universal, just i equitatiu als recursos que ens ofereix el planeta.

    - Contribuir a la conservació i millora de l'entorn natural, rural i urbà des d'una perspectiva adient per assolir un desenvolupament sostenible.
    - Defensar l'accés universal, just i equitatiu als recursos que ens ofereix el planeta.

- CA 5.1 Conèixer, valorar i exercir responsabilitats, drets i deures i actuar en favor del seu desenvolupament i afirmació a través del coneixement del nostre ordenament jurídic i constitucional, de la comprensió i posada en valor de la nostra memòria democràtica i dels aspectes fonamentals que la conformen, de la contribució dels homes i dones a aquesta, i la defensa dels nostres valors constitucionals.
    - Conèixer, valorar i exercir responsabilitats, drets i deures que emanen del nostre ordenament jurídic i constitucional i actuar en favor del seu desenvolupament.
    - Comprendre i posar en valor la nostra memòria democràtica i els seus valors, així com la contribució dels homes i de les dones a aquesta.
- CA 6.1 Rebutjar actituds discriminatòries i reconèixer la riquesa de la diversitat, a partir de l'anàlisi de la relació entre els aspectes geogràfics, històrics, ecosocials i culturals que han conformat la societat globalitzada i multicultural actual, i del coneixement de l'aportació dels moviments en defensa dels drets de les minories i en favor de la inclusivitat i la igualtat real, especialment de les dones.
    - Rebutjar actituds discriminatòries a partir de l'anàlisi de la relació entre els aspectes geogràfics, històrics, ecosocials i culturals que han conformat la societat globalitzada i multicultural actual.
    - Conèixer l'aportació dels moviments en defensa dels drets de les minories i en favor de la inclusivitat i la igualtat real, especialment de les dones.
- CA 6.2 Contribuir al benestar individual i col·lectiu a través del disseny, exposició i posada en pràctica d'iniciatives orientades a promoure un compromís actiu amb els valors comuns, la millora de l'entorn i el servei a la comunitat.
    - Dissenyar, exposar i posar en pràctica iniciatives que promoguin la millora de l'entorn i el servei a la comunitat per contribuir al benestar individual i col·lectiu.

- CA 7.1 Reconèixer els trets que van conformant la identitat pròpia i dels altres, la riquesa de les identitats múltiples en relació amb diferents escales espacials, a través de la investigació i l'anàlisi dels seus fonaments geogràfics, històrics, artístics, ideològics i lingüístics, i el reconeixement de les seves expressions culturals.
    - Reconèixer trets de la identitat pròpia i dels altres, a través de la recerca i l'anàlisi dels seus fonaments geogràfics, històrics, art´sitics, ideològics i lingüístics.
- CA 7.2 Conèixer i contribuir a conservar el patrimoni material i immaterial comú, respectant els sentiments de pertinença i adoptant compromisos amb principis i accions orientades a la cohesió i la solidaritat territorial de la comunitat política, els valors de l'europeisme i de la Declaració Universal dels Drets Humans.
    - Adoptar compromisos amb els principis i valors de l'europeisme i la Declaració Universal dels Drets Humans.
    - Respectar, conèixer i contribuir a la conservació del patrimoni material i immaterial.
- CA 8.1 Adoptar un paper actiu i compromès amb l'entorn, d'acord amb aptituds, aspiracions, interessos i valors propis, a partir de l'anàlisi crítica de la realitat econòmica, de la distribució i gestió del treball, i l'adopció d'hàbits responsables, saludables, sostenibles i respectuosos amb la dignitat humana i la d'altres d'éssers vius, així com de la reflexió ètica davant els usos de la tecnologia i la gestió del temps lliure.
    - Adoptar un paper actiu i compromès amb l'entorn a partir de l'anàlisi crítica de la realitat econòmica, de la distribució i gestió del treball.
    - Adquirir hàbits responsables, saludables, sostenibles i respectuosos amb la dignitat humana i altres éssers vius.
    - Assolir una reflexió ètica davant els usos de la tecnologia i la gestió del temps lliure.
    - Reconèixer les iniciatives de les associacions i entitats socials civils.
    - Adoptar actituds proactives per a la participació i transformació en l'àmbit local i comunitari i a través de les relacions intergeneracionals.

- CA 8.2 Reconèixer les iniciatives de la societat civil, reflectides en associacions i entitats socials, adoptant actituds de participació i transformació en l'àmbit local i comunitari, especialment a l'àmbit de les relacions intergeneracionals.
- Sistema de qualificació: Valoració que reflecteix i recull els resultats de l'avaluació dels aprenentatges dels alumnes
    - Tasques i  activitats de classe 30%
    - Proves de caràcter objectiu 70%

**Metodologia i estratègies didàctiques**

Se seguirà una metodologia expositiva, dialògica i cooperativa, tant en la pràctica oral com en la pràctica escrita, i interactiva entre docent i alumnat.

Les estratègies didàctiques seran les següents:

- Localització i comprensió de la informació del llibre de text.
- Aplicació de rutines i destreses de pensament.
- Aplicació de fórmules del treball cooperatiu.
- Realització d'esquemes, mapes mentals, guions i resums.
- Elaboració de mapes i gràfiques.
- Comentari de mapes i d'imatges.
- Visualització d'audiovisuals.
- Recerca en fonts historiogràfiques digitals.
- Confecció de pòsters, lapbooks i visual thinkings.
- Resolució de problemes i enigmes.
- Preparació i execució de debats i exposicions orals.

**Instruments i procesos d'avaluació, sistema de qualificació**

- Els instruments d'avaluació són:
    - Activitats individuals i grupals; comentaris textos, imatges, petites investigacions, exercicis escrits (qüestionaris, esquemes, síntesis, etc),

presentacions orals i escrites, pòsters, powerpoints, etc. D'aquestes activitats els alumnes rebran el retorn i la retroacció necessària per ajudar-los a corregir els errors, millorar els resultats i avançar en el seu aprenentatge.

- Proves periòdiques que permetin mesurar el grau d'assoliment de les CE de la matèria i dels objectiu d'etapa de manera individual i objectiva.

- Procediments d'avaluació: mètodes emprats pels docents per obtenir la informació rellevant sobre l'aprenentatge dels alumnes. Cada procediment requerirà instruments específics de recollida d'aquesta informació. Els procediments utilitzats seran:
  - Observació del procés d'aprenentatge: puntualitat en el lliurament, grau d'autocorrecció, etc mitjançant registres, llistats i diaris de classe
  - Anàlisi de l'acompliment mitjançant les activitats proposades als alumnes: activitats individuals i grupals de tot tipus: comentaris de textos, d'imatges, petites investigacions, exercicis escrits (qüestionaris, esquemes, síntesis, etc), presentacions orals i escrites, pòsters, powerpoints, etc. que s'avaluaran mitjançant rúbriques i criteris de qualificació.
  - Anàlisi del rendiment per la valoració específica i exclusiva de cada alumne: proves objectives de caràcter individual.
- Sistema de qualificació: Valoració que reflecteix i recull els resultats de l'avaluació dels aprenentatges dels alumnes.

**Atenció a la diversitat**

- Els grups de 3r d'ESO presenten una gran diversitat d'alumnat NESE amb diverses condicions de NEE i d'IT. Per això, es duran a terme les adaptacions pertinents establertes al PEP de cada alumne en col·laboració amb l'equip d'Orientació i Suport Educatiu.
- A més, es té una PT de referència, tot i que no entri a l'aula en les hores de la matèria.
- Per altra banda, el procés d'ensenyament i aprenentatge de la matèria compta amb materials d'estudi variats (visuals, auditius i audiovisuals), diferents estratègies per captar l'interès de l'alumnat i diferents oportunitats perquè l'alumne pugui comunicar els sabers apresos (a través dels exercicis de classe,

orals i escrits, en forma d'esquemes i treballs fets a casa, presentats amb imatges i oralment, etc.), atenent als principis del DUA.

**Elements transversals**

SABERS BÀSICS TRANSVERSALS:

- La recerca en Ciència Socials, l'estudi multicausal i l'anàlisi comparada de l'espai natural, rural i urbà, la seva evolució i els reptes del futur. Anàlisi i interpretació de conceptes espacials: localització, escala, connexió i proximitat espacial.
- Mètodes de recerca en l'àmbit de la Geografia. Metodologies del pensament geogràfic.
- Objectius de Desenvolupament Sostenible. Emergència climàtica i sostenibilitat. Relació entre factors naturals i antròpics en la Terra. Globalització, moviments migratoris i interculturalitat. Els avenços tecnològics i la consciència ecosocial. Conflictes ideològics i culturals.
- Cultura mediàtica. Tècniques i mètodes de les ciències socials: anàlisis de textos, interpretació i elaboració de mapes, esquemes i síntesis, representació de gràfics i interpretació d'imatges a través de mitjans digitals accessibles. Tecnologies de la informació geogràfica.
- Desigualtat i injustícia en el context de les Illes Balears i en el context global. Solidaritat, cohesió socials i cooperació per al desenvolupament.
- La transformació humana del territori i la distribució desigual dels recursos i del treball. Evolució dels sistemes econòmics, dels cicles demogràfics, de les maneres de vida i dels models d'organització social.
- Les transformacions científiques i tecnològiques. Dimensió ètica de la ciència i la tecnologia. Canvis culturals i moviments socials. Els mitjans de comunicació i les xarxes socials.
- Implicació en la defensa i protecció del medi ambient. Acció i posició davant l'emergència climàtica.
- Servei a la comunitat. La corresponsabilitat en les cures. Les relacions intergeneracionals. La responsabilitat col·lectiva i individual. L'associacionisme i el voluntariat. Entorns i xarxes socials.

**Activitats complementàries**

| |
|---|
| • Visita a la fàbrica Quely i museu del calçat d'Inca.<br>• Visita al Parlament balears i l'Ajuntament de Palma. |
| **Pla de seguiment** |
| • Els alumnes rebran el retorn i la retroacció necessària de les activitats i proves objectives realitzades per ajudar-los a corregir els errors, millorar els resultats i avançar en el seu aprenentatge. |
| **Pla de recuperació** |
| • Per a recuperar la matèria de Geografia i Història de cursos anteriors, l'alumnat amb la matèria pendent haurà d'entregar un dossier de tasques seguint el calendari de recuperació de matèries pendents establert pel centre.<br>• Al llarg del curs, s'oferirà a l'alumnat amb la matèria pendent la possibilitat de fer tutories específiques per resoldre dubtes en relació a les tasques de recuperació. |
| **Revisió i millora** |
| • La programació serà revisada al llarg del curs per analitzar el seu grau de compliment amb l'objecte de realitzar les modificacions i adaptacions oportunes. |

## 2.1.4. Quart d'ESO

### 2.1.4.1. Matèria GEOGRAFIA I HISTÒRIA

| |
|---|
| **Competències específiques** |
| • CE 1 Cercar, seleccionar, tractar i organitzar informació sobre temes rellevants del present i del passat, usant críticament fonts històriques i geogràfiques, per adquirir coneixements, elaborar i expressar continguts en diversos formats.<br>• CE 2 Indagar, argumentar i elaborar productes propis sobre problemes geogràfics, històrics i socials que resultin rellevants actualment, des del local al global, per |

desenvolupar un pensament crític, respectuós amb les diferències, que contribueixi a la construcció de la pròpia identitat i a enriquir el patrimoni comú.

- CE 3 Conèixer els principals desafiaments als quals s'han enfrontat diferents societats al llarg del temps, identificant les causes i conseqüències dels canvis produïts i els problemes als quals s'enfronten en l'actualitat, mitjançant el desenvolupament de projectes de recerca i l'ús de fonts fiables, per realitzar propostes que contribueixin al desenvolupament sostenible.

- CE 4 Identificar i analitzar els elements del paisatge i la seva articulació en sistemes complexos naturals, rurals i urbans, així com la seva evolució en el temps, interpretant les causes de les transformacions i valorant el grau d'equilibri existent en els diferents ecosistemes, per promoure la seva conservació, millora i ús sostenible.

- CE 5 Analitzar de manera crítica plantejaments històrics i geogràfics explicant la construcció dels sistemes democràtics i els principis constitucionals que regeixen la vida en comunitat, així com assumint els deures i drets propis del nostre marc de convivència, per promoure la participació ciutadana i la cohesió social.

- CE 6 Comprendre els processos geogràfics, històrics i culturals que han conformat la realitat multicultural en què vivim, coneixent i difonent la història i la cultura de les minories ètniques presents al nostre país i valorant l'aportació dels moviments en defensa de la igualtat i la inclusió, per tal de reduir els estereotips, evitar qualsevol tipus de discriminació i violència, i reconèixer la riquesa de la diversitat.

- CE 7 Identificar els fonaments que sostenen les nostres identitats col·lectives i les dels altres, a través del coneixement i la valoració del patrimoni material i immaterial que compartim per tal de conservar-lo i respectar els sentiments de pertinença, així com per afavorir processos que contribueixin a la cohesió o solidaritat territorial amb vista als valors de l'europeisme i la Declaració Universal de Drets Humans.

- CE 8 Prendre consciència del paper dels cicles demogràfics, el cicle vital, les formes de vida i les relacions intergeneracionals i de dependència en la societat actual i la seva evolució al llarg del temps, analitzant-les de manera crítica, per promoure alternatives saludables, sostenibles, enriquidores i respectuoses amb la dignitat humana i el compromís amb la societat i l'entorn.

**Sabers bàsics seqüenciats i temporalització**

Primera avaluació

## A. LA SUPERACIÓ DE LA SOCIETAT DE L'ANTIC RÈGIM. LES REVOLUCIONS NORD-AMERICANA I FRANCESA

- Trets de la societat de l'Antic Règim: la desigualtat legal, el concepte d'estament i d'absolutisme.
- Causes de la revolta nord-americana i trets fonamentals del sistema adoptat als Estats Units d'Amèrica.
- Causes de la Revolució Francesa. La derogació de la monarquia i la divisió entre els revolucionaris (jacobins i girondins).
- L'herència de la revolució: igualtat legal, divisió de poders, sobirania nacional, fi de les restes de feudalisme, llibertat d'indústria.
- L'imperi napoleònic i el seu fracàs.

## B. LA REVOLUCIÓ INDUSTRIAL I LES SEVES CONSEQÜÈNCIES EN EL SEGLE XIX

- L'origen britànic.
- Principals innovacions. El ferrocarril i la integració de mercats.
- Conseqüències socials de la industrialització: la proletarització. Els moviments obrers. El marxisme: la doctrina de la lluita de classes i la seva transcendència.
- La dona durant la Revolució Industrial.
- La tardana industrialització a Espanya: proteccionisme, indústria pesant al País Basc i cotó a Catalunya.

## C. L'IMPERIALISME

- Imperialisme i industrialització. La necessitat de matèries primeres i mercats protegits.
- Principals imperis colonials i les seves colònies.
- El comerç colonial i conseqüències del colonialisme per als països africans i asiàtics.
- El peculiar cas espanyol i la pèrdua de les darreres colònies.

Segona avaluació

**D. LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL I LA REVOLUCIÓ RUSSA**

- Causes de la Primera Guerra Mundial.
- Bàndols i intervenció nord-americana.
- Els tractats de pau i el nou mapa europeu.
- Les conseqüències de la guerra.
- Rússia. Del tsarisme a la URSS.

**E. L'EUROPA D'ENTREGUERRES**

- Dels feliços anys vint a la crisi del vint-i-nou.
- La fi del liberalisme econòmic. La solució de Keynes i New Deal.
- La crisi de la democràcia parlamentària. Trets fonamentals del feixisme i el nazisme.
- Trets fonamentals de l'evolució espanyola (1900-1939).
- L'art i les noves formes artístiques. La importància del cinema.
- La dona i la lluita pel vot femení.

**F. LA SEGONA GUERRA MUNDIAL**

- L'inici de la Segona Guerra Mundial.
- Un punt essencial: l'entrada nord-americana a la guerra.
- Derrota de les potències de l'eix i formació dels blocs a Europa.
- L'Holocaust.
- Estudi crític i comparatiu dels conflictes i violències de la primera meitat del segle XX.

Tercera avaluació

**G. NOU ORDRE MUNDIAL**

- Les relacions internacionals.
- Concepte de guerra freda. L'OTAN.
- Reivindicació de les colònies i descolonització.
- Espanya i el seu procés de democratització. El reconeixement de la diversitat cultural i lingüística.
- El fi del bloc soviètic.

**H. LA SITUACIÓ ACTUAL. ECONOMIA GLOBAL. COMERÇ INTERNACIONAL I DESIGUALTAT**

- Proteccionisme i lliurecanvisme.
- Trets bàsics del comerç internacional. Del comerç de l'època colonial al món global.
- La problemàtica recursos-població als països menys desenvolupats.
- Els conflictes. Trets bàsics del conflicte palestino-israelià. El nou paper de Rússia i la Xina.
- La memòria democràtica. Experiències històriques doloroses del passat recent i reconeixement i reparació a les víctimes de la violència. El principi de Justícia Universal.
- Desenvolupament sostenible ambiental i social: un desafiament.
- La revolució tecnològica i de les formes de comunicació: avantatges i perills.
- La dona en el món actual i els seus desafiaments. Diversitat i igualtat de gènere. Actituds i comportaments sexistes.
- Migracions i multiculturalitat a Europa i situació a altres continents. Societats i cultures. El cas d'Espanya, transformació i aspectes polítics, econòmics, socials i culturals.

- Les formacions identitàries: ideologies, nacionalismes i moviments supranacionals. Ciutadania europea i cosmopolita.
- Drets humans avui arreu del món. El Tribunal Internacional de la Haya i els crims contra la humanitat.
- Compromís cívic i participació ciutadana. Mediació i gestió pacífica de conflictes i suport a les víctimes de la violència i del terrorisme.

**Criteris d'avaluació**

- CA 1.1 Elaborar continguts propis en diferents formats, mitjançant aplicacions i estratègies de recollida i representació de dades més complexes, usant i contrastant críticament fonts fiables, tant analògiques com digitals, del present i de la història contemporània, identificant la desinformació i la manipulació.
    - Elaborar continguts en diferents formats, mitjançant estratègies de recollida i representació variades.
    - Contrastar les fonts, analògiques i digitals, per identificar la desinformació i la manipulació.
- CA 1.2 Establir connexions i relacions entre els coneixements i informacions adquirits, elaborant síntesis interpretatives i explicatives, mitjançant informes, estudis o dossiers informatius, que reflecteixin un domini i consolidació dels continguts tractats.
    - Relacionar els coneixements adquirits amb resums interpretatius i explicatius.
    - Consolidar els continguts tractats amb l'elaboració d'informes, estudis o dossiers.
- CA 1.3 Transferir adequadament la informació i el coneixement per mitjà de narracions, pòsters, presentacions, exposicions orals, mitjans audiovisuals i altres productes.
    - Transferir adequadament la informació i el coneixement utilitzant diferents formats.

- CA 2.1 Generar productes originals i creatius mitjançant la reelaboració de coneixements previs a través d'eines de recerca que permetin explicar problemes presents i passats de la humanitat a distintes escales temporals i espacials, del local al global, utilitzant conceptes, situacions i dades rellevants.
    - Utilitzar conceptes, situacions i dades rellevants per explicar problemes presents de la humanitat.
    - Plasmar coneixements adquirits generant nous materials originals per explicar els problemes presents de la humanitat.
    - Reelaborar coneixements adquirits generant nous materials originals per explicar els problemes de la societat a l'edat contemporània.

- CA 2.2 Produir i expressar judicis i arguments personals i criteris de forma oberta i respectuosa, fent patent la pròpia identitat i enriquint el patrimoni comú en el context del món actual, els seus reptes i els seus conflictes, des d'una perspectiva sistèmica i global.
    - Expressar judicis, arguments i criteris personals de manera respectuosa.
    - Construir una identitat pròpia i respectar la resta d'identitats del món actual.

- CA 3.3 Utilitzar seqüències cronològiques complexes en les que identificar, comparar i relacionar fets i processos en diferents períodes i llocs històrics (simultaneïtat, durada, causalitat) utilitzant termes i conceptes específics de l'àmbit de la història i la geografia.
    - Comparar i relacionar fets i processos en diferents períodes i llocs utilitzant termes i conceptes geogràfics i històrics.

- CA 3.4 Analitzar processos de canvi històric i comparar casos de la història i la geografia a través de l'ús de fonts d'informacions diverses, tenint en compte transformacions de curta i llarga durada (conjuntura i estructura), les continuïtats i permanències en diferents períodes i llocs.

  - Analitzar processos de canvi amb diverses fonts i observar les transformacions i les permanències des d'una perspectiva geogràfica.
  - Comparar les transformacions conjunturals i les estructurals que es donen en els processos de canvi.

- CA 5.1 Conèixer, valorar i exercir responsabilitats, drets i deures i actuar en favor del seu desenvolupament i afirmació a través del coneixement del nostre ordenament jurídic i constitucional, de la comprensió i posada en valor de la nostra memòria democràtica i dels aspectes fonamentals que la conformen, de la contribució dels homes i dones a aquesta, i la defensa dels nostres valors constitucionals.
  - Conèixer, valorar i exercir responsabilitats, drets i deures que emanen del nostre ordenament jurídic i constitucional i actuar en favor del seu desenvolupament.
  - Comprendre i posar en valor la nostra memòria democràtica i els seus valors, així com la contribució dels homes i de les dones a aquesta.

- CA 5.2 Reconèixer moviments i causes que generin una consciència solidària, promoguin la cohesió social, i treballin per a l'eliminació de la desigualtat, especialment la motivada per qüestió de gènere, i per al ple desenvolupament de la ciutadania, mitjançant la mobilització de coneixements i estratègies de participació, treball en equip, mediació i resolució pacífica de conflictes.
  - Reconèixer moviments i causes que generin consciència solidària, cohesió social i cerquin eliminar desigualtats, en especial les de gènere.
  - Promoure i realitzar les estratègies de participació, treball en equip, mediació i resolució pacífica de conflictes.

- CA 6.1 Rebutjar actituds discriminatòries i reconèixer la riquesa de la diversitat, a partir de l'anàlisi de la relació entre els aspectes geogràfics, històrics, ecosocials i culturals que han conformat la societat globalitzada i multicultural actual, i del coneixement de l'aportació dels moviments en defensa dels drets de les minories i en favor de la inclusivitat i la igualtat real, especialment de les dones.

- Rebutjar actituds discriminatòries a partir de l'anàlisi de la relació entre els aspectes geogràfics, històrics, ecosocials i culturals que han conformat la societat globalitzada i multicultural actual.
- Conèixer l'aportació dels moviments en defensa dels drets de les minories i en favor de la inclusivitat i la igualtat real, especialment de les dones.

- CA 7.1 Reconèixer els trets que van conformant la identitat pròpia i dels altres, la riquesa de les identitats múltiples en relació amb diferents escales espacials, a través de la investigació i l'anàlisi dels seus fonaments geogràfics, històrics, artístics, ideològics i lingüístics, i el reconeixement de les seves expressions culturals.
  - Reconèixer trets de la identitat pròpia i dels altres, a través de la recerca i l'anàlisi dels seus fonaments geogràfics, històrics, artístics, ideològics i lingüístics.

- CA 7.2 Conèixer i contribuir a conservar el patrimoni material i immaterial comú, respectant els sentiments de pertinença i adoptant compromisos amb principis i accions orientades a la cohesió i la solidaritat territorial de la comunitat política, els valors de l'europeisme i de la Declaració Universal dels Drets Humans..
  - Adoptar compromisos amb els principis i valors de l'europeisme i la Declaració Universal dels Drets Humans.
  - Respectar, conèixer i contribuir a la conservació del patrimoni material i immaterial.

- CA 8.1 Adoptar un paper actiu i compromès amb l'entorn, d'acord amb aptituds, aspiracions, interessos i valors propis, a partir de l'anàlisi crítica de la realitat econòmica, de la distribució i gestió del treball, i l'adopció d'hàbits responsables, saludables, sostenibles i respectuosos amb la dignitat humana i la d'altres éssers vius, així com de la reflexió ètica davant els usos de la tecnologia i la gestió del temps lliure.
  - Adoptar un paper actiu i compromès amb l'entorn a partir de l'anàlisi crítica de la realitat econòmica, de la distribució i gestió del treball.

- Adquirir hàbits responsables, saludables, sostenibles i respectuosos amb la dignitat humana i altres éssers vius.
- Assolir una reflexió ètica davant els usos de la tecnologia i la gestió del temps lliure.
- Reconèixer les iniciatives de les associacions i entitats socials civils.
- Adoptar actituds proactives per a la participació i transformació en l'àmbit local i comunitari i a través de les relacions intergeneracionals.

- CA 9.1 Interpretar i explicar de manera argumentada la connexió d'Espanya amb els grans processos històrics de l'època contemporània, valorant el que han suposat per a la vostra evolució i assenyalant les aportacions dels seus habitants al llarg de la història, així com les aportacions de l'Estat i les seves institucions a la cultura europea i mundial.
  - Interpretar i explicar la connexió d'Espanya amb els grans processos històrics de l'època contemporània.
  - Valorar les aportacions que les persones de l'estat espanyol han fet al llarg de la història, així com les de l'Estat, les seves institucions i les Illes Balears a la cultura europea i mundial.

**Metodologia i estratègies didàctiques**

- La introducció en la metodologia històrica obliga els alumnes a un ús rigorós i crític de les fonts, a la utilització precisa dels conceptes i del marc de la historiografia i al coneixement reflexiu de les principals teories i corrents acadèmics que s'han desenvolupat en l'àmbit de la història i d'altres ciències socials afins.
- Per aconseguir aquest objectiu, es promouran activitats inductives i d'indagació en la utilització dels documents, així com en la recerca i tractament d'informació de tot tipus de fonts (textuals, gràfiques, audiovisuals, artístiques, literàries, hemerogràfiques i sonores, i també en plataformes digitals segures).
- També amb l'objectiu d'entendre la història com un àmbit de coneixement en construcció, i en contínua revisió i canvi, les activitats es dissenyaran per fomentar el pensament crític, fonamentat i raonat, igual que la transferència d'informació i

del coneixement, per la qual cosa, s'utilitzaran eines comunicatives, tan digitals, com tradicionals.

- Els sabers bàsics estan ordenats de manera cronològica, encara que poden contenir intencions temàtiques, ja que al incidir en els elements i problemes més rellevants de cada època històrica, permeten la connexió del passat amb el present immediat.
- Els criteris d'avaluació que conjuguen les competències específiques amb els sabers bàsics s'orienten a l'assoliment dels objectius generals del batxillerat. Per això, a pràctica habitual de l'aula se manejaran coneixements, destreses, actituds i valors de manera conjunta.
- Per aconseguir-ho, s'aplicaran els principis i les pautes metodològiques del pensament històric en la construcció del coneixement. Aquesta adaptació implica, per tant, la disposició d'instruments d'avaluació adequats i diferenciats amb els quals ponderar un conjunt ampli i divers d'accions, tenint sempre en compte la diversitat i individualitat dels alumnes.
- Es desenvoluparan situacions actives d'aprenentatge amb propostes d'indagació i recerca basades en projectes d'interès científic, cultural i social i en les quals els alumnes siguin els encarregats de processar la informació, construir el coneixement i transferir-lo.
- Pel valor que es confereix a aquesta disciplina en l'anàlisi de la realitat, es tractaran de manera regular les situacions actuals i s'establiran les connexions pertinents amb esdeveniments del passat.
- Es procurarà que els aprenentatges es connectin amb la realitat pròxima dels alumnes, relacionant els diferents continguts amb el conjunt d'experiències històriques que formen la memòria col·lectiva i el patrimoni i l'entorn cultural, material i immaterial del qual formen part.

**Instruments i processos d'avaluació, sistema de qualificació**

- Els instruments d'avaluació poden ser:
    - Activitats individuals i grupals; comentaris textos, imatges, petites investigacions, exercicis escrits (qüestionaris, esquemes, síntesis, etc), presentacions orals i escrites, powerpoints, etc.

- D'aquestes activitats els alumnes rebran el retorn i la retroacció necessària per ajudar-los a corregir els errors, millorar els resultats i avançar en el seu aprenentatge.
- Proves periòdiques que permetin mesurar el grau d'assoliment de les CE de la matèria i dels objectiu d'etapa de manera individual i objectiva.

- Procesos d'avaluació: mètodes emprats pels docents per obtenir la informació rellevant sobre l'aprenentatge dels alumnes. Cada procediment requerirà instruments específics de recollida d'aquesta informació. Els procediments utilitzats seran:
  - Observació del procés d'aprenentatge: puntualitat en el lliurament, grau d'autocorrecció, etc mitjançant registres, llistats i diaris de classe
  - Anàlisi de l'acompliment mitjançant les activitats proposades als alumnes: activitats individuals i grupals de tot tipus: comentaris de textos, d'imatges, petites investigacions, exercicis escrits (qüestionaris, esquemes, síntesis, etc), presentacions orals i escrites, powerpoints, etc.
  - Anàlisi del rendiment per la valoració específica i exclusiva de cada alumne: proves objectives de caràcter individual.
- Sistema de qualificació: Valoració que reflecteix i recull els resultats de l'avaluació dels aprenentatges dels alumnes
  - Tasques i  activitats de classe 30%
  - Proves de caràcter objectiu 70%

**Atenció a la diversitat**

- L'alumnat NESE rebrà les adaptacions pertinents, ajustades a cada cas i seguint les indicacions de l'EOSA.
- Aquestes adaptacions estaran enregistrades als informes dels alumnes i si és necessari, seran objecte de revisió al llarg del curs.
- Per altra banda, el procés d'ensenyament i aprenentatge de la matèria compta amb materials d'estudi variats (visuals i audiovisuals), diferents estratègies per captar l'interès de l'alumnat i diferents oportunitats perquè l'alumne pugui comunicar els sabers apresos (a través dels exercicis de classe, orals i escrits, en

forma d'esquemes i treballs fets a casa, presentats amb imatges i oralment, etc.), atenent als principis del DUA.

**Elements transversals**

- Principals conceptes de la ciència històrica.
- Evolució de la població, cicles demogràfics i maneres de vida. Canvis i permanències en els cicles vitals i en l'organització social del món contemporani. Grups vulnerables i marginats. El paper del subjecte col·lectiu en la història contemporània.
- L'evolució històrica de la classe treballadora i de les organitzacions obreres: experiències i conflictes en defensa dels drets laborals i la millora de les condicions de vida.
- Anàlisi i comentari de fonts històriques i historiogràfiques.
- Elaboració de material gràfic i mapes amb informació històrica.
- Anàlisi comparativa dels règims totalitaris.
- Canvis econòmics i socials en la situació de la dona al llarg dels segles xx i xxi.
- El paper de la dona en la configuració d'Europa i els seus organismes oficials.
- Consciència i memòria democràtica: coneixement dels principis i normes constitucionals, exercici dels valors cívics i participació ciutadana. Coneixement i respecte als principis i normes de la Declaració Universal dels Drets Humans. La memòria democràtica en el marc del dret internacional humanitari: veritat, justícia, reparació i garantia de no repetició.
- Identitat i sentiments de pertinença: reconeixement de la diversitat identitària, tolerància i respecte davant les manifestacions ideològiques i culturals i reconeixement i defensa de la riquesa patrimonial.
- Igualtat de gènere: situació de la dona en el món i actituds enfront de la discriminació i en favor de la igualtat efectiva entre dones i homes.
- Comportament ecosocial: moviments en defensa del medi ambient i davant l'emergència climàtica. Compromís amb els objectius de desenvolupament sostenible.

- Valoració i respecte a la diversitat social, ètnica i cultural: tolerància i intolerància en la història del món contemporani. Defensa dels drets de les minories.
- Ciutadania ètica digital: respecte a la propietat intel·lectual. Participació i exercici de la ciutadania global a través de les tecnologies digitals. Prevenció i defensa davant la desinformació i la manipulació.
- Solidaritat i cooperació: els grans desafiaments que afecten el món i les conductes tendents al compromís social, l'associacionisme i el voluntariat.
- Conservació i difusió del patrimoni històric: el valor patrimonial, social i cultural de la memòria col·lectiva. Arxius, museus i centres de divulgació i interpretació

**Activitats complementàries**

- Possible sortida el segon trimestre per visitar institucions públiques: Ajuntament, Parlament I /o Consolat de Mar.
- Possible sortida en el tercer trimestre per visitar el Mur de la Memòria, ubicat a l'entrada del cementiri de Palma.

**Pla de seguiment**

- Els alumnes rebran el retorn i la retroacció necessària de les activitats i proves objectives realitzades per ajudar-los a corregir els errors, millorar els resultats i avançar en el seu aprenentatge.
- Així mateix, es seguiran les adaptacions dels alumnes NESE per si han de menester una revisió segons les seves necessitats.

**Pla de recuperació**

- Per a recuperar la matèria de Geografia i Història de 3r o de cursos anteriors, l'alumnat amb la matèria pendent haurà d'entregar un dossier de tasques seguint el calendari de recuperació de matèries pendents establert pel centre.
- S'haurà d'entregar al mes d'abril i fer una prova escrita.
- Al llarg del curs, s'oferirà a l'alumnat amb la matèria pendent la possibilitat de fer tutories específiques per resoldre dubtes en relació a les tasques de recuperació.

**Revisió i millora**

- La programació serà revisada al llarg del curs per analitzar el seu grau de compliment amb l'objecte de realitzar les modificacions i adaptacions oportunes.

# 2.2. Batxillerat

## 2.2.1. Primer de batxillerat

### 2.2.1.1. Matèria: Història del món contemporani

**Competències específiques**

- CE 1 Reconèixer els moviments, accions i transformacions històriques que han contribuït al fiançament de la llibertat en el món contemporani, a través de l'estudi comparat de casos i l'ús correcte de termes i conceptes històrics, per valorar els assoliments que suposen els sistemes democràtics com a garantia principal per a la convivència i l'exercici dels drets fonamentals.
- CE 2 Prendre consciència del grau de violència, barbàrie i destrucció dels conflictes de l'Edat Contemporània, a través de l'ús de fonts històriques fiables, la lectura de textos historiogràfics i l'elaboració d'arguments propis que previnguin la manipulació de la informació, per afrontar esdeveniments traumàtics del nostre passat recent, evitar la repetició de fets semblants, reconèixer a les víctimes i defensar l'aplicació del principi de Justícia Universal.
- CE 3 Identificar la desigualtat com un dels principals problemes de les societats contemporànies, reconeixent les experiències històriques de determinats col·lectius, emprant l'anàlisi multicausal i valorant el paper transformador del subjecte en la història, per comprendre com s'han format les actuals societats complexes, apreciar la riquesa de la diversitat social, valorar els assoliments aconseguits i assumir els reptes que planteja la consecució de comunitats més justes i cohesionades.
- CE 4 Comprendre la importància de les identitats col·lectives en la configuració social, política i cultural del món contemporani, utilitzant el pensament històric, els seus conceptes i mètodes, per analitzar críticament com s'han construït i conformat a través del temps, elaborar arguments propis amb els quals contribuir

a un diàleg constructiu, respectar els sentiments de pertinença i valorar la riquesa patrimonial i el llegat històric i cultural que han produït.

- CE 5 Identificar i reconèixer els principals reptes del segle xxi a través de processos avançats de cerca, selecció i tractament de la informació, el contrast i la lectura crítica de fonts, per entendre el fenomen històric de la globalització, la seva repercussió en l'àmbit local i planetari i en la vida quotidiana de les persones i mostrar la necessitat d'adoptar compromisos ecosocials per afrontar els objectius de desenvolupament sostenible.

- CE 6 Valorar el significat històric de la idea de progrés i les seves repercussions socials, ambientals i territorials en el món contemporani, a través de l'ús de mètodes quantitatius i de l'anàlisi multifactorial del desenvolupament econòmic, els ritmes de creixement i l'existència de diferents models i sistemes, per prendre consciència de les relacions de subordinació i dependència i adoptar un compromís actiu amb la sostenibilitat, la defensa dels drets socials i l'accés universal a recursos bàsics.

- CE 7 Interpretar la funció que han exercit el pensament i les ideologies en la transformació de la realitat des dels orígens de l'Edat Contemporània fins a l'actualitat, a través de l'aproximació a la historiografia i als debats sobre temes clau de la història, per valorar críticament els diferents projectes socials, polítics i culturals generats, les accions dutes a terme i les experiències viscudes, des de la perspectiva ètica continguda en la Declaració Universal dels Drets Humans.

- CE 8 Descriure i analitzar els canvis i permanències que s'han produït en la societat contemporània, els comportaments demogràfics, les maneres de vida i el cicle vital, prestant especial interès a la situació de la dona, als rols de gènere i d'edat, als mecanismes de control, domini i submissió i a la lluita per la dignitat i contra la discriminació, realitzant projectes de recerca i aplicant el pensament històric per reconèixer el valor i importància dels personatges anònims de la història.

**Sabers bàsics seqüenciats i temporalització**

**<u>Primer trimestre:</u>**

**A. LA SOCIETAT DE L'ANTIC RÈGIM I LA SEVA CRISI**

- Trets bàsics de la societat de l'Antic Règim: concepte d'estament, la desigualtat legal i les seves conseqüències econòmiques, fiscals, jurisdiccionals. El paper de l'Església. La diversitat del Tercer Estat i les formes d'ascensió social.

- Trets polítics de la societat de l'Antic Règim: l'absolutisme.
- L'economia durant l'Antic Règim: restes de feudalisme, el capitalisme mercantil.
- El pensament de la Il·lustració. La crisi d'alguns il·lustrats: Montesquieu, Rousseau. La doctrina d'Adam Smith.

**B. LES PRIMERES REVOLUCIONS BURGESES**

- La revolta nord-americana: causes i conseqüències. La independència dels Estats Units.
- La crisi de la monarquia francesa. El problema fiscal.
- La Revolució Francesa: les seves fases, diversitat de forces polítiques.
- Transcendència de la Revolució Francesa i els seus principis sociopolítics.

**C. NAPOLEÓ I L'EUROPA POST NAPOLEÒNICA**

- Ascens de Napoleó.
- L'Imperi Napoleònic i les seves contradiccions (revolució/tirania).
- La Restauració.
- El Congrés de Viena i el nou mapa europeu.
- La Santa Aliança.

**D. LA REVOLUCIÓ INDUSTRIAL I LES SEVES CONSEQÜÈNCIES EN EL SEGLE XIX**

- L'origen britànic. Revolució industrial i augment de la producció agrícola. Revolució industrial i demanda mundial. Transformacions tècniques i noves fonts d'energia.
- Principals innovacions.
- La nova societat: la burgesia i les noves formes d'inversió i sociabilitat.

- Els proletaris. Efectes de la industrialització i el liberalisme econòmic.
- El socialisme utòpic i primers moviments obrers.
- El naixement i consolidació dels primers partits i sindicats obrers. La societat de classes.
- Marx i el marxisme. La Primera Internacional.
- L'anarquisme. Bases teòriques i moviments organitzats.

**E. REVOLUCIONS LIBERALS I NACIONALISME AL SEGLE XIX**

- Les revoltes de 1820, 1830 i 1848. Resultats i fracassos.
- El sufragisme.
- Les unificacions alemanya i italiana i les seves conseqüències a Europa.

**Segon trimestre:**

**F. L'IMPERIALISME**

- L'imperialisme i les seves causes. Industrialització, matèries primeres i mercats protegits.
- Principals imperis colonials i les seves colònies. Gran Bretanya, França. Les reivindicacions alemanyes.

**G. LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL**

- Causes de la I Guerra Mundial. Les aliances prèvies. Tecnologia i guerra.
- Bàndols i etapes de la guerra. La intervenció nord-americana.
- Conseqüències. Els tractats de pau i el nou mapa europeu.

**H. DEL TSARISME A L'URSS**

- Trets bàsics de la Rússia tsarista: autocràcia, economia dual (el camp i les grans aglomeracions urbanes). Els moviments d'oposició. L'anarquisme. Lenin.
- L'antecedent de 1905.
- La problemàtica de la guerra i la revolució. El primer govern i Kerenski. La revolució comunista i la seva repercussió en la Gran Guerra.
- La guerra civil i el nou estat.

- I. ELS ANYS 20 I LA CRISI DEL 29
- Els feliços anys vint. Creixement econòmic i primers símptomes de crisi de la democràcia liberal: Itàlia, Espanya, Portugal, Polònia.
- La crisi als EUA: crisi de la borsa i la seva translació als sectors econòmics. La superproducció. La gran depressió.
- La resposta a la crisi: Keynes i el New Deal. La dona i els moviments per la lluita per la igualtat.

**J. FEIXISME I NAZISME**

- Orígens del feixisme; aspectes fonamentals de la seva ideologia i presa del poder. El nazisme i l'estalinisme.
- El govern de Mussolini fins al 1940. La guerra d'Abissínia.
- La República de Weimar i la seva crisi.
- La doctrina nacionalsocialista i l'accés al poder.
- El govern de Hitler. Les lleis de Nuremberg i la persecució dels jueus i altres minories ètniques. La persecució per motius ideològics.
- Les exigències territorials alemanyes abans de la Segona Guerra Mundial.

**<u>Tercer trimestre</u>**

**K. LA SEGONA GUERRA MUNDIAL**

- Factors que van provocar la Segona Guerra Mundial i evolució fins a l'entrada dels EUA.
- L'entrada dels EUA i evolució posterior.
- L'Holocaust.
- Hiroshima i Nagasaki.
- El paper de la resistència civil i la resistència armada durant la Segona Guerra Mundial.
- Participació d'Espanya a la Segona Guerra Mundial i les seves conseqüències. Els exiliats polítics.
- Conseqüències de la Segona Guerra Mundial: territorials, demogràfiques, econòmiques.

**L. LA POSTGUERRA I LA GUERRA FREDA**

- La repartició d'Europa en dos blocs. La divisió d'Alemanya i de Berlín.
- El Pla Marshall. La creació de l'OTAN i la resposta soviètica.
- La Internacional Socialista i el seu significat.
- La crisi de Corea.
- La Xina comunista.
- La descolonització. Causes i conseqüències. Els casos més conflictius: Indoxina, la Índia, Algèria. La conferència de Bandung.
- L'Orient Proper: Israel i el món àrab. El problema palestí.
- Els nous estats dins el món bipolar. Els no alineats.
- Cuba i la Guerra de Vietnam.
- Independència i neocolonialisme.

**M. DE LA CRISI DEL PETROLI A LA CAIGUDA DEL BLOC SOVIÈTIC**

- La crisi de 1973 i l'impacte en el món capitalista.
- L'hegemonia dels Estats Units.
- La caiguda del bloc comunista.
- El nou mapa europeu i de l'antiga URSS.

**N. CONFLICTES I DESAFIAMENTS ACTUALS**

- La política de la Rússia postsoviètica.
- Xina, la gran potència.
- El problema de l'Orient Proper.
- La formació de la CEE.
- De la Societat de Nacions a l'Organització de les Nacions Unides. La ingerència humanitària i la Justícia Universal. Les ONG com a moviment polític.
- Reptes i riscos de la globalització econòmica per a la sostenibilitat i la vida al planeta.
- La crisi dels refugiats i les seves implicacions en la geopolítica actual.
- Noves tecnologies aplicades al comerç i la indústria.
- Neoliberalisme.
- Els reptes de les democràcies actuals: corrupció, crisi institucional i dels sistemes de partits, tendències autoritàries i moviments antisistema. Escepticisme i nous populismes.
- Amenaces regionals i planetàries: terrorisme, crim organitzat, radicalismes, ciberamenaces i armes de destrucció massiva.
- Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) i Agenda 2030. L'emergència climàtica

**Criteris d'avaluació**

- CA 1.1 Identificar i reconèixer els assoliments que suposen els actuals sistemes democràtics com el resultat no lineal en el temps dels moviments i accions que han contribuït al fiançament i a l'articulació del principi de llibertat, a través de l'anàlisi dels principals processos històrics que s'han desenvolupat, la comprensió dels textos polítics i constitucionals fonamentals i l'ús adequat de termes i conceptes històrics.
    - Identificar i comprendre els principals moviments ideològics, polítics i socials que s'han desenvolupat i els processos de transformació als quals han donat lloc.
    - Emprar les tècniques i els mètodes de la investigació en història per cercar informació sobre el passat i el present i avaluar el grau d'interès i veracitat.
    - Analitzar estructuralment textos, mapes i gràfics de caràcter històric, comprenent i interpretant críticament les circumstàncies i factors a què es refereixen, com també el context en el qual es produeixen.
- CA 1.2 Comprendre els conceptes de revolució i canvi en el món contemporani i els elements i factors que els causen i condicionen, a través de l'estudi de casos significatius de les revolucions burgeses i socialistes que han ocorregut al llarg de la història contemporània, com també dels moviments d'acció i reacció que han generat.
    - Entendre i analitzar el temps històric amb l'adopció d'una perspectiva no estrictament lineal, identificant els avenços i retrocessos en funció de les reaccions davant les noves realitats, per exemple amb la instauració dels règims liberals.
    - Identificar continuïtats i canvis en la transició d'un període històric a un altre.
- CA1.3 Entendre el significat històric de les transicions polítiques i dels processos de democratització de l'Edat Contemporània com a fonament i garantia per a la convivència i l'exercici dels drets fonamentals, valorant les implicacions que suposen l'exercici de la ciutadania activa i el respecte a l'ordenament constitucional i generant judicis propis tant respecte al compliment d'aspiracions i expectatives com a les amenaces i riscs de la vida en democràcia.
    - Acceptar la diversitat d'interpretacions historiogràfiques i reconèixer la provisionalitat i perfectibilitat dels fets històrics.

    - Comprendre el funcionament de les democràcies consolidades, per percebre els riscs i les amenaces, com també la necessitat de formar part d'una ciutadania activa.

- CA 2.1 Prendre consciència del grau de violència, barbàrie i destrucció aconseguit pels conflictes ocorreguts en el món contemporani, com també de les causes de les conflagracions bèl·liques i de les múltiples transformacions que es produeixen en els contendents, a través de l'ús de fonts històriques fiables i de l'ús de dades contrastades, valorant l'impacte social i emocional que suposa l'ús de la violència i el paper de les institucions internacionals que vetllen per la pau i la mediació.

    - Conèixer l'abast de la destrucció, el nombre de víctimes i el grau de desolació generats com a conseqüència dels múltiples enfrontaments armats, especialment de les dues guerres mundials.

    - Identificar els factors de crisi que han fet possible en algun moment la seva substitució per règims dictatorials, com també els que han propiciat els processos de restabliment o instauració democràtics.

    - Reconèixer la importància històrica de les organitzacions i institucions internacionals i nacionals que tracten d'evitar les guerres, impedir la violació dels drets humans i promoure la cooperació internacional.

- CA 2.2 Analitzar els principals conflictes civils que s'han produït en l'Edat Contemporània, a través de l'ús de textos historiogràfics i l'elaboració de judicis argumentats, comprenent la importància de la memòria històrica i del reconeixement de les víctimes, del principi de Justícia Universal i del dret a la veritat, la reparació i la garantia de no repetició.

    - Construir relats o síntesis descriptius i/o explicatius sobre els fets i processos històrics més rellevants de la història del món contemporani.

    - Generar actituds conciliadores mitjançant el desenvolupament de polítiques de la memòria que serveixin de referència col·lectiva sobre qüestions del passat que mai s'han de tornar a repetir, per exemple l'experiència de l'Holocaust i d'altres genocidis i crims contra la humanitat.

- CA 3.1 Descriure l'evolució dels conceptes d'igualtat i de ciutadania en la història contemporània i les seves derivacions socials i polítiques, a través de l'anàlisi multicausal dels principals sistemes polítics i socials dels segles XIX i XX, identificant les desigualtats i la concentració del poder en determinats grups socials.

- Identificar i relacionar les múltiples variables i els factors que han determinat els canvis pel que fa als drets civils i socials, com també les seves derivacions polítiques, principalment en relació amb la participació ciutadana.
- Analitzar els principis que inspiren l'organització i institucions dels sistemes parlamentaris i dictatorials, com també els factors que han influït en el seu desenvolupament progressiu.
- Comparar i valorar les diferències que s'estableixen entre els sistemes democràtics i dictatorials en allò relatiu als drets i llibertats, en la pràctica política i en les relacions socials distingint les desigualtats i la concentració de poder.

- CA 3.2 Analitzar les condicions de vida, el món del treball i les relacions laborals i la seva conflictivitat, a través de l'estudi multidisciplinari dels moviments socials, particularment els relacionats amb l'obrerisme, valorant el paper que representen l'acció col·lectiva i del subjecte en la història per al reconeixement dels drets socials i el benestar col·lectiu.
  - Investigar el món del treball i les transformacions que s'han produït en l'àmbit de la producció, en les condicions de vida dels treballadors i en les relacions laborals,
  - Relacionar els constants moviments migratoris i fenòmens socials i geogràfics com l'abandonament del medi rural, les aglomeracions urbanes i els conseqüents desequilibris territorials.
  - Reconèixer el procés de proletarització de la classe treballadora i l'eclosió de les organitzacions obreres com una de les referències per mesurar les fites socials assolides i el paper que hi ha representat l'acció col·lectiva.
- CA 3.3 Deduir a través de l'estudi crític de notícies i dades estadístiques l'evolució de l'estat social, identificant els assoliments i reculades experimentades i les mesures adoptades pels diferents estats contemporanis, com també els límits i reptes de futur, des d'una perspectiva solidària en favor dels col·lectius més vulnerables.
  - Comprendre la complexitat de les societats contemporanis i els seus canvis, com també la necessitat d'una ciutadania capaç d'adaptar-se a les tecnologies.

- Fomentar un ferm compromís cívic assolint la cohesió social, la solidaritat i el respecte a la diversitat i el dret de les minories.

- CA 4.1 Analitzar críticament com s'han anat construint en el temps les identitats col·lectives, emprant els conceptes i mètodes del pensament històric, respectant la pluralitat i els sentiments identitaris i valorant el seu llegat històric i cultural.
    - Analitzar la construcció històrica de nous marcs de referència en relació amb conceptes tan substancials com els d'imperi, estat o nació.
    - Distingir les ideologies, ritus i símbols que els confereixen entitat política i cultural, resulten accions necessàries per entendre la seva capacitat d'identificació, d'enquadrament social i mobilització.
    - Reconèixer la riquesa de la diversitat cultural i del patrimoni relacionat amb les diferents identitats nacionals, culturals i socials, com també la defensa de la pluralitat enfront de tota tendència a uniformitzar o a imposar qualsevol identitat sobre una altra.
    - Entendre la identitat pròpia com a part d'un procés històric i de les diferents realitats econòmiques i socials del nostre territori.

- CA 4.2 Comprendre la importància de les identitats col·lectives en la configuració social, política i cultural del món contemporani, identificant les seves múltiples valències, mitjançant l'anàlisi crítica de textos històrics i historiogràfics i de fonts d'informació actual, elaborant arguments propis que contribueixin a un diàleg constructiu sobre aquest tema.
    - Elaborar arguments propis a partir del pensament històric i de la historiografia més rellevant sobre la qüestió nacional i les identitats socials.
    - Analitzar les experiències històriques i les cultures polítiques associades a aquestes, reflexionant sobre el paper del subjecte col·lectiu en la història, la seva capacitat d'acció i de transformació,
    - Identificar l'articulació de les identitats col·lectives en moviments polítics i socials i les diferents formes d' organització que aquestes han adoptat.

- CA 5.1 Analitzar críticament el fenomen històric de la globalització i la seva repercussió en l'àmbit local i planetari, valent-se del maneig de diferents fonts d'informació i de l'adequada selecció, validació, contrast i tractament d'aquestes, prevenint la desinformació i considerant l'emprenedoria, la innovació i

l'aprenentatge permanent com a maneres d'afrontar els reptes d'un entorn econòmic, social i cultural en constant canvi.

- Descriure l'origen i trets dels models d'organització econòmica i social proposats i aplicats al llarg de l'època contemporània.
- Conèixer els principals elements i dimensions del fenomen de la globalització.
- Identificar i analitzar el grau d'interdependència que ha generat la nova situació econòmica i com aquesta afecta l'entorn local i la vida quotidiana.
- Propiciar el domini avançat de processos associats a la informació, especialment en entorns digitals, que permetin la discriminació de continguts falsos o irrellevants.

- CA 5.2 Identificar els principals reptes del segle xxi i el seu origen històric, a través de l'anàlisi de la interconnexió entre diversos processos polítics, econòmics, socials i culturals en un context global, argumentant la necessitat d'adoptar comportaments ecosocialment responsables i orientats a la sostenibilitat del planeta, la defensa de les institucions democràtiques, la millora del benestar col·lectiu i la solidaritat entre les generacions presents i futures.
  - Analitzar les aliances i blocs, com també de les diferents estratègies d'amenaça i de dissuasió que s'han perllongat fins a la present realitat geopolítica.
  - Valorar les repercussions socials, polítiques, culturals i mediambientals dels diferents sistemes d'organització política implantats a partir de la Segona Guerra Mundial.
  - Adoptar actituds i comportaments eco socialment responsables, orientats a la sostenibilitat del planeta, la defensa de les institucions democràtiques, la millora del benestar col·lectiu i la solidaritat entre les generacions presents i futures.
- CA 6.1 Valorar el significat històric de la idea de progrés i les seves múltiples conseqüències socials, territorials i ambientals, a través del tractament de dades numèriques, la interpretació de gràfics i la comprensió multifactorial dels ritmes i cicles de creixement, argumentant la necessitat d'adoptar comportaments ecosocials que garanteixin la sostenibilitat del planeta.
  - Analitzar la idea de progrés a partir del tractament de dades numèriques i la representació gràfica d'aquestes.

- Descriure els ritmes i cicles de creixement, els diferents models de desenvolupament i de quina manera es varen resoldre les crisis.
- Interpretar els diferents sistemes econòmics que han tingut lloc, especialment l'origen i evolució del capitalisme i els diferents factors que han determinat els seus avenços i períodes de crisi.
- Comparar les transformacions socials, ambientals i territorials que han generat els diferents sistemes econòmics sorgits al segle xx.
- Promoure una actitud compromesa amb comportaments responsables que afavoreixin un model de desenvolupament en el qual resultin compatibles les expectatives de creixement i la sostenibilitat del planeta.

- CA 6.2 Comparar els diferents sistemes econòmics que s'han desenvolupat en el món contemporani, a través de l'anàlisi multidisciplinària i de les doctrines i teories de què deriven, identificant les relacions de subordinació i de dependència i els conflictes que generen, tant en l'àmbit nacional com internacional i justificant la necessitat de l'accés universal als recursos bàsics.
  - Reconèixer les noves teories polítiques i econòmiques sorgides com a conseqüència de les situacions crisis al món.
  - Identificar els desequilibris que s'han produït a partir de la implementació del sistemes econòmics.
  - Analitzar les seves conseqüències des de la perspectiva de les condicions de vida, la dignitat humana, l'accés universal a recursos essencials i els problemes eco socials.

- CA 7.1 Generar opinions argumentades, debatre i transferir idees i coneixements sobre la funció que han exercit el pensament i les ideologies en la transformació de la realitat, des dels orígens de l'Edat Contemporània fins a l'actualitat, comprenent i contextualitzant aquest fenomen a través del treball sobre textos històrics i historiogràfics i de fonts literàries, del cinema i altres documents audiovisuals.
  - Conèixer el paper que les ideologies han representat en la interpretació de la realitat, en la gestació de nous models de societat i en l'articulació de projectes polítics.

- Identificar i definir els principals corrents culturals i artístics de l'època contemporània.
- Relacionar les formes d'expressió culturals dels dos darrers segles amb els principals corrents artístics culturals.
- Interpretar les diferents experiències històriques a les quals, des de la Il·lustració als nostres dies, han donat lloc aquestes idees, utopies i imaginaris.
- Reconèixer els principals debats historiogràfics, encara vigents, al voltant dels moviments socials, els processos revolucionaris, les cultures polítiques del liberalisme i la democràcia, la formació històrica de la classe treballadora, el socialisme, els feixismes.

- CA 7.2 Abordar críticament els principals temes clau de la història i de l'actualitat a través de l'aproximació als principals corrents historiogràfics i als usos que es fan de la història, valorant críticament els principals projectes socials, polítics i culturals que han tingut lloc en la història contemporània des de la perspectiva ètica continguda en la Declaració Universal dels Drets Humans.
  - Plantejar la crítica des de la perspectiva dels principis ètics continguts en els acords de l'Organització de les Nacions Unides i en els ideals humanitaris que aquesta defensa.
  - Manifestar interès amb la millora de la realitat local i global, a través de la participació ciutadana, la defensa dels valors democràtics i l'aposta per una societat més justa i solidària.
  - Valorar la importància del patrimoni cultural i artístic com a part de una herència documental que cal conèixer i preservar.
- CA 8.1 Analitzar els canvis i les permanències en la història, atenent processos de més llarga durada, com els comportaments demogràfics, cicles vitals i maneres de vida en la societat contemporània, a través de l'acostament al pensament històric i la realització de projectes de recerca, identificant els mecanismes de control, domini i submissió, els rols de gènere i edat assignats, com també els escenaris de lluita per la dignitat i contra la discriminació de diversos col·lectius.
  - Descriure diacrònica i sincrònicament les causes i conseqüències dels fets històrics més rellevants corresponents als segles xix i xx.
  - Aplica tècniques de treball, d'investigació i de comunicació pròpies de la metodologia dels historiadors, a partir de fonts diverses i contrastades.

- Valorar la diversitat social contemporània mitjançant treballs sobre la població, els modes de vida i l' activitat quotidiana per entendre els comportaments socials i les relacions de gènere i intergeneracionals.
- Promoure una manera d'entendre la història com un procés obert i en construcció, capaç de connectar els grans esdeveniments amb l'entorn més proper, on els personatges anònims cobren importància, valorant la memòria com a document.

- CA 8.2 Contrastar el paper relegat de la dona en la història contemporània, identificant i valorant la importància de les figures individuals i col·lectives com a protagonistes anònimes de la història contemporània, com també el paper dels moviments feministes en el reconeixement dels seus drets i en l'assoliment de la igualtat efectiva de dones i homes, com també la corresponsabilitat en la cura de les persones.
  - Emprar la perspectiva de gènere en l'estudi de la història contemporània amb l'objectiu de reconèixer i analitzar les desigualtats entre homes i dones.
  - Analitzar els mecanismes de control, subordinació, domini i submissió que ha patit de manera intensa i continuada la dona, relegada al silenci i l'oblit.
  - Reconèixer les accions en favor de l'emancipació i del desenvolupament dels moviments feministes.
  - Actuar de manera clara contra qualsevol tipus de discriminació per motius de gènere.

**Metodologia i estratègies didàctiques**

- La introducció en la metodologia històrica obliga els alumnes a un ús rigorós i crític de les fonts, a la utilització precisa dels conceptes i del marc de la historiografia i al coneixement reflexiu de les principals teories i corrents acadèmics que s'han desenvolupat en l'àmbit de la història i d'altres ciències socials afins.
- Per aconseguir aquest objectiu,  es promouran activitats inductives i d'indagació en la utilització dels documents, així com en la recerca i tractament d'informació de tot tipus de fonts (textuals, gràfiques, audiovisuals, artístiques, literàries, hemerogràfiques i sonores, i també en plataformes digitals segures).

- També amb l'objectiu d'entendre la història com un àmbit de coneixement en construcció, i en contínua revisió i canvi, les activitats es dissenyaran per fomentar el pensament crític, fonamentat i raonat, igual que la transferència d'informació i del coneixement, per la qual cosa, s'utilitzaran eines comunicatives, tan digitals, com tradicionals.
- Els sabers bàsics estan ordenats de manera cronològica, encara que poden contenir intencions temàtiques, ja que al incidir en els elements i problemes més rellevants de cada època històrica, permeten la connexió del passat amb el present immediat,
- Els criteris d'avaluació que conjuguen les competències específiques amb els sabers bàsics s'orienten a l'assoliment dels objectius generals del batxillerat. Per això, a pràctica habitual de l'aula se manejaran coneixements, destreses, actituds i valors de manera conjunta.
-

**Instruments i processos d'avaluació, sistema de qualificació**

- Els instruments d'avaluació són:
    - Activitats individuals i grupals; comentaris textos, imatges, petites investigacions, exercicis escrits (qüestionaris, esquemes, síntesis, etc), presentacions orals i escrites, powerpoints, etc.
    - D'aquestes activitats els alumnes rebran el retorn i la retroacció necessària per ajudar-los a corregir els errors, millorar els resultats i avançar en el seu aprenentatge.
    - Proves periòdiques que permetin mesurar el grau d'assoliment de les CE de la matèria i dels objectiu d'etapa de manera individual i objectiva.
- Procesos d'avaluació: mètodes emprats pels docents per obtenir la informació rellevant sobre l'aprenentatge dels alumnes. Cada procediment requerirà instruments específics de recollida d'aquesta informació. Els procediments utilitzats seran:
    - Observació del procés d'aprenentatge: puntualitat en el lliurament, grau d'autocorrecció, etc mitjançant registres, llistats i diaris de classe
    - Anàlisi de l'acompliment mitjançant les activitats proposades als alumnes: activitats individuals i grupals de tot tipus: comentaris de textos,

d'imatges, petites investigacions, exercicis escrits (qüestionaris, esquemes, síntesis, etc), presentacions orals i escrites, powerpoints, etc.

- Anàlisi del rendiment per la valoració específica i exclusiva de cada alumne: proves objectives de caràcter individual.

- Sistema de qualificació: Valoració que reflecteix i recull els resultats de l'avaluació dels aprenentatges dels alumnes
  - Tasques i activitats de classe 30%
  - Proves de caràcter objectiu 70%

**Atenció a la diversitat**

- L'alumnat NESE rebrà les adaptacions pertinents, ajustades a cada cas i seguint les indicacions de l'EOSA.
- Aquestes adaptacions estaran enregistrades als informes dels alumnes i si és necessari, seran objecte de revisió al llarg del curs. .

**Elements transversals**

- Principals conceptes de la ciència històrica.
- Evolució de la població, cicles demogràfics i maneres de vida. Canvis i permanències en els cicles vitals i en l'organització social del món contemporani. Grups vulnerables i marginats. El paper del subjecte col·lectiu en la història contemporània.
- L'evolució històrica de la classe treballadora i de les organitzacions obreres: experiències i conflictes en defensa dels drets laborals i la millora de les condicions de vida.
- Anàlisi i comentari de fonts històriques i historiogràfiques.
- Elaboració de material gràfic i mapes amb informació històrica.
- Perspectiva històrica en les narratives sobre el passat.
- Anàlisi comparativa dels règims totalitaris.
- Canvis econòmics i socials en la situació de la dona al llarg dels segles xx i xxi.

- El paper de la dona en la configuració d'Europa i els seus organismes oficials.
- Consciència i memòria democràtica: coneixement dels principis i normes constitucionals, exercici dels valors cívics i participació ciutadana. Coneixement i respecte als principis i normes de la Declaració Universal dels Drets Humans. La memòria democràtica en el marc del dret internacional humanitari: veritat, justícia, reparació i garantia de no repetició.
- Identitat i sentiments de pertinença: reconeixement de la diversitat identitària, tolerància i respecte davant les manifestacions ideològiques i culturals i reconeixement i defensa de la riquesa patrimonial.
- Igualtat de gènere: situació de la dona en el món i actituds enfront de la discriminació i en favor de la igualtat efectiva entre dones i homes.
- Comportament ecosocial: moviments en defensa del medi ambient i davant l'emergència climàtica. Compromís amb els objectius de desenvolupament sostenible.
- Valoració i respecte a la diversitat social, ètnica i cultural: tolerància i intolerància en la història del món contemporani. Defensa dels drets de les minories.
- Ciutadania ètica digital: respecte a la propietat intel·lectual. Participació i exercici de la ciutadania global a través de les tecnologies digitals. Prevenció i defensa davant la desinformació i la manipulació.
- Solidaritat i cooperació: els grans desafiaments que afecten el món i les conductes tendents al compromís social, l'associacionisme i el voluntariat.
- Conservació i difusió del patrimoni històric: el valor patrimonial, social i cultural de la memòria col·lectiva. Arxius, museus i centres de divulgació i interpretació

**Activitats complementàries**

- Sortida el segon trimestre per visitar institucions públiques: Ajuntament, Parlament I /o Consolat de Mar.

**Pla de seguiment**

| |
|---|
| • Els alumnes rebran el retorn i la retroacció necessària de les activitats i proves objectives realitzades per ajudar-los a corregir els errors, millorar els resultats i avançar en el seu aprenentatge.<br>• Així mateix, es seguiran les adaptacions dels alumnes NESE per si han de menester una revisió segons les seves necessitats. |
| **Pla de recuperació** |
| • Al final de curs, els alumnes que no han superat els criteris d'avaluació de la matèria poden presentar-se a una prova escrita de caràcter global.<br>• Al mes de juny, s'estableix una prova escrita de caràcter global.<br>• Els alumnes que tenguin finalment la matèria suspesa l'hauran de recuperar a 2n de batxillerat. |
| **Revisió i millora** |
| • la programació serà revisada al llarg del curs per analitzar el seu grau de compliment amb l'objecte de realitzar les modificacions i adaptacions oportunes. |

### 2.2.1.2. Matèria 1r de batx: Història i cultura de les Illes Balears

| Competències específiques |
|---|
| • CE 1 Cercar, seleccionar i utilitzar fonts històriques, arqueològiques, artístiques i culturals de naturalesa diversa que es puguin fer servir per aconseguir el coneixement integral i transversal de la història local.<br>• CE 2 Comprendre i conèixer les causes i les conseqüències dels diferents processos històrics i culturals que, al llarg del temps, han configurat les característiques singulars de la història i la cultura de les Illes Balears amb l'observança especial de la diversitat i de l'heterogeneïtat pròpia del món històric passat. |

- CE 3 Conèixer les arrels col·lectives pròpies per valorar les particularitats de les expressions històriques, arqueològiques i patrimonials. Procurar l'interès i el respecte per les semblances particulars, les compartides i les sinergies establertes al llarg del temps entre pobles i cultures.

Sabers bàsics seqüenciats i temporalització

**Primer trimestre:**

A. HISTÒRIA DE LES BALEARS

1. Introducció a la metodologia històrica

- Tipologia de fonts històriques: escrites, arqueològiques, orals i iconogràfiques.
- Fonts primàries i secundàries. Ús i interpretació crítica.
- Concepte de canvi i continuïtat en la història.
- Mètodes de datació i ordenació cronològica dels fets històrics.

2. Els primers pobladors i l'antiguitat a les Illes Balears

- Les primeres societats humanes: cultura pretalaiòtica i talaiòtica.
- L'impacte de les colonitzacions mediterrànies (fenicis, grecs i cartaginesos).
- La romanització de les Illes Balears: societat, economia i cristianització.
- El llegat artístic i arquitectònic del món antic a l'arxipèlag.

3. L'edat mitjana: al-Àndalus i la conquesta cristiana

- La incorporació a al-Àndalus: organització política, social i econòmica.
- El Regne de Mallorca i la integració a la Corona d'Aragó.
- Evolució de la societat feudal: estructures de poder, economia i cultura.
- La Germania i les revoltes populars.

4. L'edat moderna: les Illes Balears en el context de la monarquia hispànica

- Les Illes Balears durant els segles XVI- XVIII: comerç i defensa marítima.
- La Guerra de Successió i les conseqüències del Decret de Nova Planta.
- Transformacions econòmiques i socials en l'època moderna.
- Moviments culturals i intel·lectuals: la Il·lustració i la producció literària.

**Segon trimestre:**

5. L'edat contemporània: transformacions polítiques, econòmiques i socials

- La industrialització i les primeres reivindicacions socials a les Illes Balears.
- L'evolució política i social del segle XIX a les Illes Balears.
- La Segona República i la Guerra Civil: impacte en l'arxipèlag.
- Franquisme i transformació econòmica: de l'autarquia al turisme de masses.
- L'Estatut d'autonomia i la configuració institucional de la comunitat autònoma.

6. Les Illes Balears en el segle XXI

- Creixement urbà i turisme: impacte econòmic, social i ambiental.
- Fenòmens migratoris i diversitat cultural.
- Canvi climàtic i reptes de sostenibilitat a les Illes Balears.
- Relacions de les Illes Balears amb la Unió Europea i l'àmbit mediterrani.

B. CULTURA DE LES ILLES BALEARS

7. Patrimoni cultural i identitat

- Concepte de patrimoni cultural: patrimoni material i immaterial.

- Construcció de la identitat cultural balear al llarg de la història.
- Patrimoni arqueològic: jaciments prehistòrics i restes romanes i islàmiques.
- Patrimoni arquitectònic: habitatges tradicionals, cases senyorials, fortificacions i esglésies.
- Manifestacions culturals immaterials: festes populars, folklore i tradicions.
- Cultura gastronòmica: plats tradicionals, productes autòctons i influències històriques.

8. Llengua i cultura popular

- Evolució històrica de la llengua catalana a les Illes Balears.
- La literatura medieval i la seva influència en la cultura balears (Ramon Llull, cròniques medievals).
- La literatura popular: rondalles, cançoner i gloses.
- Autors i obres destacades de la literatura balear moderna i contemporània.
- L'impacte dels mitjans digitals en la difusió i preservació de la llengua i la literatura balear.

9. Expressió artística i cultural

- Evolució de l'art balear: pintura, escultura i arquitectura.
- Estils arquitectònics predominants a les Illes Balears i la seva evolució històrica.
- La importància del paisatge en l'art balear.
- Música tradicional i dansa: el ball de bot, glossadors i instruments tradicionals.
- El cinema, el teatre i les arts escèniques a les Illes Balears.

**Tercer trimestre:**

10. Cultura popular i fenòmens contemporanis

- Transformacions culturals amb l'arribada del turisme i la globalització.

• L'impacte de les migracions en la diversitat cultural de l'arxipèlag.

• L'auge de la cultura digital i el seu paper en la difusió de la identitat balear.

• Influència de la música i l'art contemporani en la cultura balear actual.

• La cultura urbana i les noves formes d'expressió artística (grafits, festivals, moviments artístics alternatius).

11. La gestió i protecció del patrimoni

• Polítiques de conservació del patrimoni històric i cultural.

• El paper de les institucions i organitzacions en la protecció del patrimoni.

• La relació entre turisme i preservació natural.

• Projectes de recuperació i restauració del patrimoni històric.

• L'educació patrimonial i la sensibilització ciutadana.

• Amenaces i desafiaments en la conservació del patrimoni: urbanització massiva, canvi climàtic i massificació turística.

Criteris d'avaluació

- CA 1.1 Generar materials propis de tipologia diversa que facilitin la transferència dels continguts de la història més propera.
    - Generar materials didàctics diversos que ajudin a la transmissió de continguts històrics.
    - Promoure la inclusió de la visió global i local que abasti totes les perspectives històriques.
- CA 1.2 Aportar, esgrimir i transferir arguments sobre els fets històrics de les Illes Balears, des dels primers pobladors fins al món contemporani, tractant la comprensió crítica i obertament fonamentada de les fonts històriques.
    - Aportar arguments sòlids i ben fonamentats sobre els esdeveniments històrics de les Illes Balears, basant-se en fonts verificades.

  - Transferir arguments a través de diferents formats comunicatius (oral, escrit, audiovisual) i traduir la comprensió teòrica de les fonts en explicacions clares i coherents.

  - Incorporar la perspectiva crítica en l'anàlisi dels fets històrics, oferint una interpretació fonamentada i contrastada de les fonts.

- CA 2.1 Transferir i argumentar de manera objectiva i constructiva les problemàtiques actuals relacionades amb les Illes Balears i els possibles fonaments històrics que hi participin.

  - Transferir de manera objectiva i crítica els reptes actuals de les Illes Balears, argumentar com estan arrelats en processos històrics i proposar-ne solucions.

  - Explicar les connexions entre passat i present per fonamentar els reptes contemporanis en una base històrica sòlida.

- CA 2.2 Fer ús de la terminologia i dels conceptes propis relacionats amb la cultura, la història, les ciències socials i humanes, mitjançant les produccions orals, escrites o audiovisuals facilitadores de més coneixement i compressió dels fets històrics.

  - Utilitzar la terminologia històrica i social amb precisió i rigor, tant en produccions orals com escrites.

  - Dominar els conceptes propis de la història, les ciències socials i les ciències humanes per facilitar més comprensió dels fets històrics.

  - Aplicar aquests termes correctament en el context d'anàlisi històrica i cultural, assegurant la comunicació clara i precisa.

- CA 2.3 Elaboració d'informes, dossiers informatius, fulletons i materials que facilitin la transferència del saber històric i cultural de les Illes Balears.

  - Elaborar informes, dossiers, fulletons i altres materials que ajudin a transferir el coneixement històric i cultural de les Illes Balears.

  - Desenvolupar habilitats de síntesi i comunicació escrita per difondre aquest coneixement de manera accessible i comprensible per al públic general.

- CA 3.1 Identificar les principals característiques de les diverses identitats insulars i territorials de la història i la cultura de les Illes Balears i valorar els principals reptes als quals s'enfronta l'arxipèlag.
    - Identificar les principals característiques històriques i culturals de les diferents illes de les Illes Balears.
    - Valorar els reptes territorials que les comunitats insulars han afrontat, considerant les causes històriques.
- CA 3.2 Interrelacionar els diferents espais geogràfics i cronològics de la història i la cultura de les Illes Balears, interpretant correctament les aportacions de cada espai històric concret des de les perspectives de curta, mitjana i llarga durada.
    - Interrelacionar els diferents espais geogràfics i cronològics de la història de les Illes Balears per entendre com cada període històric contribueix a la construcció de la identitat territorial.
    - Interpretar les aportacions de cada espai històric concret en funció de la durada temporal, valorant els efectes de cada etapa històrica.
- CA 3.3 Valorar les diferents etapes i processos històrics en relació amb les ruptures, els canvis i les continuïtats existents al llarg de la història.
    - Valorar les etapes històriques tenint en compte les ruptures, els canvis i les continuïtats al llarg del temps i de l'espai.
    - Analitzar l'efecte dels moments de trencament radical en els diferents períodes de la història, així com també dels elements de continuïtat i evolució.
    - Distingir entre canvis profunds i superficials i reconèixer les permanències que configuren una societat.

Metodologia i estratègies didàctiques

- La matèria està pensada per facilitar el coneixement integral de la complexitat i l'evolució dels condicionants històrics illencs, per completar la comprensió, els raonaments i les reminiscències històriques envers el discerniment sobre llur present.
- Per tanti, es procurarà treballar l'experimentació i les interpel·lacions constants sobre el passat històric.

- La planificació de la matèria permet anticipar reptes i problemàtiques relacionades amb fets històrics passats, des d'una òptica multidisciplinar i proactiva que faciliti als alumnes eines per superar qualsevol classe de dilema i obstacle epistemològic.
- Per això, els sabers bàsics s'han agrupats en dos blocs. El primer aborda la perspectiva històrica i temporal de les Illes Balears, des de l'arribada de les primeres comunitats humanes a les illes fins a l'etapa contemporània. El segon bloc analitza les manifestacions culturals, artístiques i patrimonials de l'arxipèlag, així com la seva evolució històrica, destacant-ne la riquesa i la diversitat.
- L'objectiu final és afavorir i fomentar, amb la utilització de fonts, metodologies i informacions diverses, la capacitat d'anàlisi i crítica, mitjançant tasques competencials, del coneixement del patrimoni natural, artístic, cultural i històric de l'entorn més proper.
- El coneixement, estudis i reflexió sobre el passat històric es farà servir com a eina facilitadora per aconseguir més coneixement de les particularitats històriques illenques i de les problemàtiques i reptes del present i del futur que cal abordar.
- L'anàlisi dels fets històrics facilitarà als alumnes reptes, eines i habilitats per fomentar la visió crítica, enriquidora, inclusiva de les manifestacions historicoartístiques i culturals de les generacions precedents. Una anàlisi basant-se en l'ús d'eines pròpies de les ciències socials i humanes: mapes, textos, imatges, restes arqueològiques, estadístiques i qualsevol element primari per aconseguir la interpretació crítica dels testimonis conservats. La transferència dels coneixements adquirits de la matèria es faran servir per afavorir el coneixement dels trets culturals i històrics mitjançant produccions orals, digitals, escrites o de qualsevol altra tipologia.
- S'ha de posar esment en les particularitats històriques des de múltiples disciplines i instruments, especialment en les aportacions culturals i històriques que generin aptituds cíviques.
- Per altra banda, cal computar els diferents elements que han contribuït a la construcció i evolució de les identitats, així com també el territori, la història, l'art, la llengua i la cultura. Les particularitats i trets propis de cada territori i de les societats que l'habiten s'han de percebre des d'una perspectiva històrica no estàtica ni inconnexa, fruit de la interconnexió generacional i espacial i en relació directa amb l'entorn natural on es desenvolupa.

- Totes aquestes directrius metodològiques se treballaran a través de les competències específiques que els alumnes han d'adquirir i tindran la seva concreció a través de l'aplicació dels criteris d'avaluació amb les quals es vinculen.

Instruments i processos d'avaluació, sistema de qualificació

- Els instruments d'avaluació són:
    - Activitats individuals i grupals; comentaris textos, imatges, petites investigacions, exercicis escrits (qüestionaris, esquemes, síntesis, etc), presentacions orals i escrites, powerpoints, etc.
    - D'aquestes activitats els alumnes rebran el retorn i la retroacció necessària per ajudar-los a corregir els errors, millorar els resultats i avançar en el seu aprenentatge.
    - Proves periòdiques que permetin mesurar el grau d'assoliment de les CE i dels objectiu d'etapa de manera individual i objectiva.
- Procesos d'avaluació: mètodes emprats pels docents per obtenir la informació rellevant sobre l'aprenentatge dels alumnes. Cada procediment requerirà instruments específics de recollida d'aquesta informació. Els procediments utilitzats seran:
    - Observació del procés d'aprenentatge: puntualitat en el lliurament, grau d'autocorrecció, etc mitjançant registres, llistats i diaris de classe
    - Anàlisi de l'acompliment mitjançant les activitats proposades als alumnes: activitats individuals i grupals de tot tipus: comentaris de textos, d'imatges, petites investigacions, exercicis escrits (qüestionaris, esquemes, síntesis, etc), presentacions orals i escrites, powerpoints, etc.
    - Anàlisi del rendiment per la valoració específica i exclusiva de cada alumne: proves objectives de caràcter individual.
- Sistema de qualificació: Valoració que reflecteix i recull els resultats de l'avaluació dels aprenentatges dels alumnes., on els instruments anteriors seran valorats de manera equitativa.

Atenció a la diversitat

- L'alumnat NESE rebrà les adaptacions pertinents, ajustades a cada cas i seguint les indicacions de l'EOSA.
- Aquestes adaptacions estaran enregistrades als informes dels alumnes i si és necessari, seran objecte de revisió  al llarg del curs. .

Elements transversals

- Fomentar la visió crítica, enriquidora, inclusiva de les manifestacions historicoartístiques i culturals de les generacions precedents.
- Generar actituds cíviques a partir de la particularitat històrica actual, fruit de la convivència, de la relació i de l'intercanvi de comunitats dissemblants.
- Construcció d'una identitat ecològica a partir de la relació directa amb l'espai natural que ens envolta.
- Concienciar sobre les amenaces i desafiaments en la conservació del patrimoni: urbanització massiva, canvi climàtic i massificació turística
- Fomentar l'educació ciutadana i la sensibilitat patrimonial.

Activitats complementàries

- Al primer trimestre: Refugis antiaeris de Palma (Es Baluard) i Museu de Mallorca
- Segon trimestre: Visita a la Palma Gòtica, els arxius de Ciutat (arxiu del Regne, arxiu diocesà, arxiu de Cort)
- Tercer trimestre:visita les institucions públiques. Palma, ciutat de llegenda.

Pla de seguiment

- Els alumnes rebran el retorn i la retroacció necessària de les activitats i proves objectives realitzades per ajudar-los a corregir els errors, millorar els resultats i avançar en el seu aprenentatge.
- Així mateix, es seguiran les adaptacions dels alumnes NESE per si han de menester una revisió segons les seves necessitats.

Pla de recuperació

| |
|---|
| • Al final de curs, els alumnes que no han superat els criteris d'avaluació de la matèria poden presentar-se a una prova escrita de caràcter global.<br>• Al mes de juny, s'estableix una prova escrita de caràcter global.<br>• Els alumnes que tenguin finalment la matèria suspesa l'hauran de recuperar a 2n de batxillerat. |
| Revisió i millora |
| • la programació serà revisada al llarg del curs per analitzar el seu grau de compliment amb l'objecte de realitzar les modificacions i adaptacions oportunes. |

## 2.2.2. Segon de batxillerat

### 2.2.2.1. Matèria A Història d'Espanya

| Competències específiques |
|---|
| • CE 1 Valorar els moviments i accions que han promogut les llibertats en la història d'Espanya, utilitzant termes i conceptes històrics, a través de l'anàlisi comparada dels diferents règims polítics, per reconèixer el llegat democràtic de la Constitució de 1978 com a fonament de la nostra convivència i garantia dels nostres drets.<br>• CE 2 Reconèixer i valorar la diversitat identitària del nostre país, per mitjà del contrast de la informació i la revisió crítica de fonts, prenent consciència del paper que juga en l'actualitat, per respectar els sentiments de pertinença, l'existència d'identitats múltiples i les normes i els símbols que estableix el nostre marc comú de convivència.<br>• CE 3 Analitzar i valorar la idea de progrés des de la perspectiva del benestar social i de la sostenibilitat, a través de la interpretació dels factors modernitzadors de l'economia espanyola, l'ús de mètodes quantitatius i l'anàlisi crítica de les desigualtats socials i territorials, per considerar l'emprenedoria, la innovació i l'aprenentatge permanent com a elements fonamentals en un entorn econòmic i professional en canvi constant.<br>• CE 4 Prendre consciència de la diversitat social a través de l'anàlisi multidisciplinària dels canvis i continuïtats de la societat espanyola al llarg del temps, l'evolució de la població, els nivells i maneres de vida, les condicions |

laborals i els moviments i conflictes socials, per valorar l'abast de les mesures adoptades i els progressos i limitacions per avançar en la igualtat, el benestar, la justícia i la cohesió social.

- CE 5 Analitzar críticament el paper de les creences i de les ideologies en l'articulació social, en l'ús del poder i en la configuració d'identitats i projectes polítics contraposats, a través de l'estudi de fonts primàries i textos historiogràfics i la fonamentació de judicis propis, per debatre sobre problemes actuals, transferir coneixement, valorar la diversitat cultural i mostrar actituds respectuoses davant idees legítimes diferents a les pròpies.
- CE 6 Interpretar el valor geoestratègic d'Espanya i la seva connexió amb la història mundial, assenyalant les analogies i singularitats de l'evolució històrica en un context global canviant, per mitjà de la cerca i el tractament d'informació, per avalar els compromisos del nostre país en matèria de cooperació i seguretat, promoure actituds solidàries i assumir els valors de l'europeisme.
- CE 7 Incorporar la perspectiva de gènere en l'anàlisi de l'Espanya actual i de la seva història, a través de la contextualització històrica de fonts literàries i artístiques i la recerca sobre el moviment feminista, per reconèixer la seva presència en la història i promoure actituds en defensa de la igualtat efectiva de dones i homes
- CE 8 Valorar el patrimoni històric i cultural com a llegat i expressió de la memòria col·lectiva, identificant els significats i usos públics que reben determinats esdeveniments i processos del passat, per mitjà de l'anàlisi de la historiografia i del pensament històric per al desenvolupament de la iniciativa, del treball en equip, de la creativitat i de la implicació en qüestions d'interès social i cultural.

Sabers bàsics seqüenciats i temporalització

Primera avaluació

## A. DELS POBLES PREROMANS A L'ESPANYA DEL SEGLE XVIII

1. Roma i el Regne Visigòtic: Els pobles preromans. Situació geogràfica i trets essencials. Primers colonitzadors i cultures ibèriques. La península Ibèrica i les Illes Balears en el context de les guerres púniques. La romanització. Aspectes polítics, econòmics i culturals. El període visigot. La qüestió de la unificació social, cultural, jurídica i religiosa entre els visigots i els hispanoromans. Principals institucions de govern i la seva evolució: Monarquia, Aula Regia, Concilis de Toledo. La importància de Leovigild. Causes de la fi del regne hispanovisigot.

2. Al-Àndalus i els regnes cristians:. Etapes polítiques d'al-Àndalus i diversitat ètnica i social a al-Àndalus. Localització geogràfica dels primers nuclis cristians. Trets fonamentals de l'expansió cristiana del segle XIII. El diferent paper de la Corona i les Corts a Castella i a la Corona d'Aragó.

3. El naixement de l'estat modern: La construcció de l'estat modern. La unió dinàstica. Les incorporacions de Granada, Navarra, Canàries i Itàlia. Els Reis Catòlics. Consells i corts en el sistema de govern. Política religiosa dels Reis Catòlics. Uniformitat religiosa. La influència de l'Església. Les minories religioses: moriscos i musulmans. La Inquisició. L'expulsió dels jueus i dels musulmans.

4. Auge i decadència de l'Imperi espanyol La formació de l'imperi colonial. La monarquia dels Àustries. L'imperi universal de Carles V. Germanies i comunitats: causes i conseqüències de cadascuna. La política europea de Carles V i la seva relació amb la reforma protestant. La monarquia hispànica de Felip II. La política europea de Felip II: l'enfrontament amb els turcs, la revolta dels Països Baixos, les relacions amb Anglaterra; l'annexió amb Portugal. Els primers problemes interns de la Monarquia Hispànica: la revolta de les Alpujarras i la revolta aragonesa contra Felip II. Economia i societat en el segle xvi. Importància del mayorazgo, el concepte de limpieza de sangre, la importància de les decisions de Trento.

5. El segle xvii i la fi dels Habsburg. Fets essencials del regnat de Felip III: menys enfrontaments a l'exterior, l'inici dels validos i l'expulsió dels moriscs. El regnat de Felip IV: el projecte polític del Comte-Duc d'Olivares. La revolta catalana (causes i

evolució) i la pèrdua de Portugal. La Monarquia Hispànica a la Guerra dels Trenta Anys i les paus de Westfalia i els Pirineus. El problema successori a la Monarquia Hispànica de Carles II.

6. L'Espanya i les Illes Balears del segle XVIII. La Guerra de Successió espanyola. La Pau d'Utrecht i les seves conseqüències territorials. Els Decrets de Nova Planta i els canvis que suposaren en el sistema de govern existent fins al moment a la Corona d'Aragó i a les Illes Balears. El reformisme o despotisme il·lustrat de Carles III. Els canvis econòmics i socials a l'Espanya i les Illes Balears del segle xviii. El paper de la dona en la societat de l'Antic Règim.B

**B. L'ESPANYA I LES ILLES BALEARS DEL SEGLE XIX**

1. La crisi de l'Antic Règim (1808-1833): La crisi de l'Antic Règim i la Il·lustració. La Guerra del Francès (1808-1814). Les Corts de Cadis. La constitució de 1812. El regnat de Ferran VII (1814-1833). Concepte i etapes (sexenni absolutista, trienni liberal i dècada absolutista). Independència de les colònies.

2. El regnat d'Isabel II i l'Estat liberal (1833-1868): L'estat liberal d'Isabel II. Concepte, característiques i etapes. Època de les regències. El carlisme. Ideologia, suports i actuacions principals. Les guerres carlines. Liberalisme i absolutisme. L'Estatut Reial de 1834. Les reformes agràries liberals. Les desamortitzacions: objectius i resultats. El regnat d'Isabel II des de la seva majoria d'edat (1843-1868). El sufragi restringit i la intervenció de l'exèrcit en la vida política. Els moderats i progressistes a l'època d'Isabel II; diferències entre ells. La Unió Liberal i els demòcrates.

<u>Segona avaluació</u>

3. La Revolució de 1868 i el Sexenni democràtic. La Revolució de 1868. Causes. Les forces polítiques i socials fora del sistema, la crisi econòmica. El Sexenni democràtic. Concepte, característiques i etapes. Prim i la Constitució de 1869. La diversitat de forces polítiques. El problema carlí i colonial durant tot el Sexenni. La monarquia d'Amadeu de Savoia. El republicanisme. La insurrecció cantonal. La

Primera República Espanyola. La divisió dels republicans. La Constitució federal de 1873. La fi de l'experiència del Sexenni. Pavia i Martínez Campos.

4. La Restauració monàrquica (1875-1902): La Restauració monàrquica. El sistema canovista i la seva praxi. El concordat de la Santa Seu 1851. La Constitució de 1876. El naixement dels nacionalismes. El catalanisme i la Lliga Regionalista. Consolidació i escissió del nacionalisme basc. La guerra de Cuba (1895-98) i les seves conseqüències. La crisi de 1898.

5. Transformacions econòmiques i canvis socials al segle XIX. L'agricultura en el segle XIX. El pes del latifundi. Proteccionisme front lliurecanvisme. El triomf del primer. La situació de les dones en el segle xix en l'àmbit social, polític i educatiu. Importància del ferrocarril. La industrialització espanyola del segle xix. Característiques. Els casos basc, català i balear. El moviment obrer. Els corrents migratoris del segle xix.

## C. L'ESPANYA I LES ILLES BALEARS DEL SEGLE XX

1. La crisis de la Restauració: El regnat d'Alfons XIII i la crisi del sistema. Maura i Canalejas. Conflictivitat social. La guerra del Marroc. La Setmana Tràgica. El socialisme i l'anarquisme. L'Associació Internacional de Treballadors. CNT i UGT. La crisi de 1917, la conflictivitat social i la descomposició del règim. La dictadura de Primo de Rivera (1923-1930). Concepte, característiques i etapes.

2. La Segona República: El canvi de règim: de la Monarquia a la República. La II República: concepte i principals problemes que va haver d'afrontar (crisi econòmica, conflicte religiós). El govern provisional i la Constitució de 1931. La reforma de l'Estat centralista de la Constitució de 1931. Els partits republicans durant la II República. Les reformes republicanes: el debat territorial, la qüestió religiosa, la reforma agrària, la modernització de l'exèrcit, l'obra educativa i les reformes laborals. L'inici de l'associacionisme femení i el dret a vot. El Bienni reformista. El Bienni conservador. El govern del Front Popular. Definició i mesures. Les Balears durant la II República.

Tercer Trimestre

3. La Guerra Civil Espanyola (1936-1939) El cop d'estat i el conflicte. La internacionalització de la guerra. Característiques polítiques, socials, econòmiques i culturals de les dues zones durant la Guerra Civil. La dimensió internacional i l'ajuda exterior. La violència política de la Guerra Civil. El cas de les Illes Balears. Les conseqüències de la guerra.

4. El Franquisme (1939-1975): La dictadura franquista. Concepte i característiques. Postguerra i construcció de l'Estat Franquista. Evolució econòmica i política (1939-1959) (Autarquia i recessió econòmica, els exiliats de la Guerra Civil i la dictadura franquista, la construcció religiosa del franquisme i el paper de l'Església, Espanya i la II Guerra Mundial). Consolidació i final del Franquisme. Evolució econòmica i política (1959-1973) (creixement econòmic i immobilisme polític (1959-1975), els canvis socials dels anys 60, l'oposició al Franquisme. Exili i resistència, la incorporació de la dona al món del proletariat). La crisi final del règim. La crisi del 1973 i les seves conseqüències.

5. La transició i la democràcia (des de 1975) La transició política. Concepte, característiques i problemes. Primer govern de la monarquia. Reforma política i les primeres eleccions democràtiques. El primer govern de Suárez. La Constitució espanyola de 1978 i la construcció de l'Estat de les Autonomies. L'Estatut d'autonomia de les Illes Balears. Els governs posteriors a 1978. Els governs socialistes i populars: de Felipe González a Mariano Rajoy. La reactivació econòmica dels anys 80. La política exterior: l'OTAN i la CEE. L'impacte de la incorporació a la CEE. Els corrents migratoris del segle xx. El Tractat de Maastricht i el naixement de l'euro. Memòria històrica pel reconeixement de les víctimes de la Guerra Civil i del Franquisme. De la crisi financera de 2007-08 a la COVID. Causes i conseqüències a Espanya i a les Illes Balears.

Criteris d'avaluació

CA 1.1 Reconèixer el llegat democràtic i les accions en favor de la llibertat, identificant i comparant els diferents règims polítics i els seus respectius textos constitucionals, des de la fallida de la monarquia absoluta i els inicis de l'Espanya liberal a l'actualitat, utilitzant adequadament termes i conceptes històrics, valorar el grau i l'abast dels drets i llibertats que reconeixen i l'aplicació efectiva d'aquests.

- Definir, explicar i comparar els diferents règims polítics.

- Conèixer i comparar les principals constitucions espanyoles.
- Utilitzar adequadament els termes i conceptes històrics i jurídics.
- Identificar els protagonistes més destacats dels principals processos polítics.
- Posar en valor els principis i normes democràtiques i constitucionals.
- Valorar la importància de preservar la memòria històrica i de comprendre els esdeveniments des de múltiples punts de vista.

CA 1.2 Identificar i valorar el paper de la Transició en l'establiment de la democràcia actual i de la Constitució de 1978 com a fonament i garantia dels drets i llibertats dels espanyols, a través de l'elaboració de judicis propis sobre els principals debats que afecten el sistema constitucional, mitjançant el domini de processos de cerca i tractament de la informació.

- Definir el concepte de Transició democràtica i conèixer les seves principals característiques.
- Explicar les característiques de la Constitució de 1978.
- Entendre el procés autonòmic i l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears.
- Analitzar els principals entrebancs i debats que afectaren el procés democràtic i l'aprovació de la Constitució de 1978, fent ús de diverses fonts d'aquell moment i d'actuals.

CA 2.1 Contrastar la informació i desenvolupar processos de crítica de fonts analitzant l'origen i l'evolució de les identitats nacionals i regionals que s'han format al llarg de la història d'Espanya, reconèixer la pluralitat identitària del nostre país i respectar els diversos sentiments de pertinença.

- Identificar i analitzar diverses fonts sobre l'origen i evolució de les identitats nacionals i regionals.
- Conèixer la ideologia, els suports i les principals actuacions dels diferents partits i moviments polítics. Identificar les seves diferències i similituds.
- Entendre l'origen i l'evolució dels nacionalismes.
- Reflexionar sobre els conceptes de centralització i descentralització estatal i la qüestió autonòmica.
- Reconèixer les identitats múltiples i els símbols i normes comunes de l'Estat espanyol.

CA 2.2 Identificar els diferents processos polítics, culturals i administratius que han tingut lloc en la formació de l'Estat i en la construcció de la nació espanyola, analitzant críticament els assoliments i els resultats de les accions dutes a terme i les reaccions generades, coneixent i respectant tant les identitats múltiples com els símbols i normes comunes que conformen el marc actual de convivència.

- Definir la unió dinàstica dels reis catòlics i les principals característiques del nou estat.
- Analitzar i sintetitzar les principals actuacions polítiques dels Àustries.
- Explicar els principals canvis polítics que es produïren a Espanya i a les Illes Balears durant el segle xviii.
- Definir i entendre les causes, evolució i conseqüències dels conflictes bèl·lics més destacats de l'època i com afectaren a les Illes Balears.

CA 3.1 Analitzar l'evolució econòmica d'Espanya, els ritmes i cicles de creixement, valent-se del maneig de dades, representacions gràfiques i recursos digitals, interpretant el seu particular procés de modernització en el context dels països de l'entorn i els debats historiogràfics sobre el seu desenvolupament industrial, considerant l'emprenedoria, la innovació i l'aprenentatge permanent com a formes d'afrontar els reptes d'un entorn econòmic i professional en constant canvi.

CA 3.2 Entendre els diferents significats de la idea del progrés en els seus contextos històrics, desenvolupant l'estudi multicausal dels models de desenvolupament econòmic aplicats a l'Espanya contemporània i analitzant críticament la idea de modernització, valorant els seus efectes amb relació a la desigualtat social, els desequilibris territorials, la degradació ambiental i les relacions de dependència, així com reflectint actituds en favor dels Objectius de Desenvolupament Sostenible i els comportaments ecosocials.

- Entendre el context econòmic de les diferents etapes de la història d'Espanya i la seva evolució.
- Identificar els principals canvis i mesures en l'àmbit econòmic i explicar les causes i/o conseqüències.
- Caracteritzar els sectors econòmics més destacats en cadascuna de les etapes de la història d'Espanya.
- Conèixer els Objectius de Desenvolupament Sostenible.
- Analitzar dades de caràcter econòmic en diferents formats i fonts (representacions gràfiques, recursos digitals...).

CA 4.1 Descriure les grans transformacions socials i les diferents maneres d'organització i participació política que s'han produït a Espanya des del pas de l'Antic Règim a la nova societat burgesa, analitzant el sorgiment i l'evolució del concepte de ciutadania i de les noves formes de sociabilitat, utilitzant adequadament termes històrics i conceptes historiogràfics i identificant les desigualtats i la concentració del poder en determinats grups socials.

- Descriure el tipus de societat i els diferents grups socials de l'Antic Règim i de la nova societat liberal.

- Identificar els principals canvis i mesures socials i les seves causes i o conseqüències.
- Esquematitzar les característiques de les classes socials de l'Espanya del segle xix.
- Caracteritzar les migracions dels segles xix i xx.

CA 4.2 Analitzar de manera multidisciplinària la diversitat i la desigualtat social existent en la història contemporània d'Espanya, l'evolució de la població i els canvis en les condicions i maneres de vida, interpretant les causes i motius de la conflictivitat social i la seva articulació en diferents moviments socials, considerant l'acció motivada dels subjectes i les mesures de diferent tipus adoptades per l'estat.

- Definir el moviment obrer a Espanya i el seu desenvolupament.
- Analitzar els diferents corrents ideològics del moviment obrer i camperol espanyol.
- Descriure les condicions de vida de la classe treballadora.
- Valorar les mesures adoptades per l'estat per afrontar desigualtats i conflictes.

CA 4.3 Deduir a través de l'estudi crític de notícies i dades estadístiques l'evolució de l'estat social, identificant els assoliments i reculades experimentades i les mesures adoptades per l'estat fins al present, l'evolució dels nivells de vida i de benestar, així com els límits i reptes de futur, des d'una perspectiva solidària en favor dels col·lectius més vulnerables.

- Desenvolupar la capacitat crítica i analítica a partir del comentari de fonts històriques de caràcter social.
- Interpretar correctament notícies i dades estadístiques sobre l'evolució de l'estat social amb eines d'anàlisi crítica.
- Identificar els principals assoliments i reculades en la construcció de l'estat social al llarg de la història contemporània d'Espanya.

CA 5.1 Referir el paper que han representat les creences religioses i les institucions eclesiàstiques en la configuració territorial i política d'Espanya, considerant críticament aquells moments en què ha prevalgut la uniformitat i la intolerància contra les minories religioses o culturals.

- Resumir la política religiosa dels Reis Catòlics i dels Àustries.
- Entendre i valorar la multiculturalitat com un fenomen enriquidor.
- Descriure les relacions de l'Església i l'Estat durant l'Edat Contemporània: des del regnat d'Isabel II fins a la Constitució de 1978.

- Definir el paper de l'Església durant la Guerra Civil i en l'Estat franquista i l'evolució del seu suport.

CA 5.2 Generar opinions argumentades, debatre i transferir idees i coneixements sobre la funció que han exercit les ideologies en l'articulació social i política de l'Espanya contemporània, comprenent i contextualitzant aquests fenòmens a través de la lectura de textos historiogràfics i identificant les principals cultures polítiques que han anat succeint-se, les seves formes d'organització i els diferents projectes polítics que representaven, expressant actituds respectuoses davant idees diferents a les pròpies.

- Conèixer la ideologia, els suports i les principals actuacions dels diferents partits i moviments polítics. Identificar les seves diferències i similituds.
- Comentar a través de textos les actituds polítiques dels diferents partits i argumentar les idees extretes, mostrant capacitat d'anàlisi i síntesi.
- Contextualitzar l'arribada al poder dels diferents partits polítics contemporanis i els seus projectes.

CA 5.3 Emprar el rigor metodològic de la història en l'estudi de les grans reformes estructurals que va escometre la II República, identificant-ne els assoliments i les reaccions antidemocràtiques que es van produir i que van derivar en el cop d'estat de 1936, aproximant-se a la historiografia sobre la Guerra Civil i al marc conceptual de l'estudi dels sistemes totalitaris i autoritaris a través de la interpretació de l'evolució del Franquisme.

- Definir els conceptes de II República, Guerra Civil i Franquisme i distingir i explicar les seves etapes.
- Sintetitzar els principals reptes i reformes de la II República.
- Analitzar les característiques de la Constitució de 1931.
- Explicar i definir l'organització política i econòmica de l'Estat franquista i les seves mesures.
- Mostrar respecte envers les víctimes dels processos totalitaris i autoritaris, destacant la importància dels drets humans i de la democràcia.

CA 6.1 Assenyalar els reptes globals i els principals compromisos de l'Estat espanyol en l'esfera internacional, així com els que es deriven de la seva integració a la Unió Europea, a través de processos de cerca, selecció i tractament de la informació, així com del reconeixement dels valors de la cooperació, la seguretat nacional i internacional, la sostenibilitat, la solidaritat, l'europeisme i l'exercici d'una ciutadania ètica digital.

- Entendre la posició i els compromisos d'Espanya en la política internacional.
- Analitzar l'origen de la incorporació d'Espanya a la CEE i a l'OTAN i les seves repercussions.
- Identificar el paper de la UE a la política espanyola.

- Desenvolupar el compromís cívic defensant els valors de l'europeisme, la solidaritat i cooperació i la cultura de la seguretat nacional i internacional.

CA 6.2 Reconèixer el valor geoestratègic de la península Ibèrica, identificant el ric llegat històric i cultural generat arran de la seva connexió amb processos històrics rellevants, caracteritzant les especificitats i singularitats de la seva evolució respecte a altres països europeus i els estereotips associats a aquestes, així com la influència de les relacions internacionals.

- Identificar els condicionats geogràfics i naturals de la península Ibèrica i comprendre el seu valor geoestratègic.
- Classificar cronològicament els diversos pobles establerts a la península Ibèrica.

CA 7.1 Introduir la perspectiva de gènere en l'observació i anàlisi de la realitat històrica i actual, identificant els mecanismes de dominació que han generat i mantingut la desigualtat entre homes i dones, així com els rols assignats i els espais d'activitat ocupats tradicionalment per la dona.

- Entendre i comparar el paper de la dona en la societat al llarg de la Història.
- Analitzar el rol de la dona en la societat de l'Antic Règim.
- Contrastar els canvis en la situació de la dona en el segle xix en l'àmbit social, polític i educatiu.
- Entendre i valorar les relacions de gènere en la societat del segle xx.

CA 7.2 Constatar el paper relegat de la dona en la història analitzant fonts literàries i artístiques, valorant les accions en favor de l'emancipació de la dona i del moviment feminista i recuperant figures individuals i col·lectives com a protagonistes silenciades i omeses de la història.

- Conèixer el paper de la dona en el context de la industrialització.
- Valorar i investigar a través de diferents fonts figures femenines rellevants.
- Analitzar els canvis i assoliments produïts pel moviment feminista en els seus inicis.

CA 8.1 Fer treballs d'indagació i recerca, iniciant-se en la metodologia històrica i la historiografia, mitjançant la generació de productes relacionats amb la memòria col·lectiva sobre esdeveniments, personatges o elements patrimonials d'interès social o cultural de l'entorn local, considerant el patrimoni històric com un bé comú que s'ha de protegir.

- Valorar el patrimoni històric i conèixer els arxius, museus i centres de divulgació.

- Mostrar rigor acadèmic en la recerca i l'elaboració dels continguts i citar adequadament les fonts consultades.
- Valorar i argumentar sobre la validesa de diverses fonts històriques.
- Cercar, seleccionar i sintetitzar informació històrica de forma adequada en diverses fonts, tant analògiques com digitals.
- Elaborar i presentar en diferents formats la informació relacionada amb esdeveniments, personatges o elements patrimonials d'interès històric, social o cultural de manera clara i estructurada fent un ús adequat del lèxic històric.

Metodologia i estratègies didàctiques

- L'alumne ha de ser introduït en el coneixement del passat, basant-se en el rigor científic. Per això, els docents fomentaran l'ús rigorós i crític de les fonts i dels marcs conceptuals propis i d'altres disciplines afins, com a eines de la historiografia.

- S'ha de facilitar l'exercici de processos inductius i d'indagació relacionats amb estratègies associades a la utilització de fonts i proves, a la cerca i tractament de la informació, a l'accés a documents de naturalesa diversa en plataformes digitals i a contrastar-los, contextualitzar-los i interpretar-los, la qual cosa permetrà entendre la història com un àmbit de coneixement en constant revisió i canvi a partir de noves evidències.

- Es tracta de transmetre una concepció dinàmica condicionada pels temes que desperten interès en la comunitat acadèmica i també, d'una manera molt directa, pels que la societat considera rellevants.

- Per aquest motiu la matèria d'Història d'Espanya adquireix un paper fonamental per a l'exercici, fonamentat i raonat, de l'esperit crític per prevenir la desinformació i per adoptar el compromís amb el conjunt de valors cívics que emmarca la Constitució.

- Tot això des de la concepció participativa de la ciutadania, en la qual l'alumne se senti com a subjecte actiu i part implicada de l'entorn en el qual viu, col·laborant en la seva millora i contribuint, des de les seves possibilitats, a una societat més justa, equitativa i cohesionada.

- Es pretén amb això destacar el valor funcional i significatiu de l'aprenentatge de la Història d'Espanya i dels sabers que aquesta matèria ofereix, dotant-los de sentit pràctic i relacionant-los amb l'entorn real dels alumnes.

- Encara que l'organització dels sabers bàsics se presenten de manera cronològica, convé relacionar-los amb els sabers bàsics de l'Espanya contemporània i actual.

Es pretén incidir amb això en el caràcter funcional dels aprenentatges i en la connexió del passat més llunyà amb les èpoques més recents.

- Es dotarà l'alumne de més protagonisme, que permeti el treball en equip,el foment dels processos d'indagació i recerca, la creativitat i la transferència del coneixement adquirit. Tal enfocament i aquests escenaris són també el marc adequat per plantejar propostes interdisciplinàries amb què treballar de manera coordinada amb altres àrees de coneixement, de manera que es faciliti la interconnexió dels sabers i es permeti la consolidació d'aquests.
- La finalitat és el desenvolupament en els alumnes d'una actitud respectuosa, que a partir de la valoració de la convivència i el diàleg, es comprometin amb la millora de la comunitat i de l'entorn i estiguin disposats a afrontar els reptes que els ofereix el segle xxi.

Instruments i processos d'avaluació, sistema de qualificació

- Els instruments d'avaluació són:
    - Activitats individuals i grupals; comentaris textos, imatges, petites investigacions, exercicis escrits (qüestionaris, esquemes, síntesis, etc), presentacions orals i escrites, powerpoints, etc.
    - D'aquestes activitats els alumnes rebran el retorn i la retroacció necessària per ajudar-los a corregir els errors, millorar els resultats i avançar en el seu aprenentatge.
    - Proves periòdiques que permetin mesurar el grau d'assoliment de les CE de la matèria i dels objectiu d'etapa de manera individual i objectiva.
- Procesos d'avaluació: mètodes emprats pels docents per obtenir la informació rellevant sobre l'aprenentatge dels alumnes. Cada procediment requerirà instruments específics de recollida d'aquesta informació. Els procediments utilitzats seran:
    - Observació del procés d'aprenentatge: puntualitat en el lliurament, grau d'autocorrecció, etc mitjançant registres, llistats i diaris de classe
    - Anàlisi de l'acompliment mitjançant les activitats proposades als alumnes: activitats individuals i grupals de tot tipus: comentaris de textos,

d'imatges, petites investigacions, exercicis escrits (qüestionaris, esquemes, síntesis, etc), presentacions orals i escrites, powerpoints, etc.

- Anàlisi del rendiment per la valoració específica i exclusiva de cada alumne: proves objectives de caràcter individual.

- Sistema de qualificació: Valoració que reflecteix i recull els resultats de l'avaluació dels aprenentatges dels alumnes:
  - Tasques i activitats de classe 10% realitzades al llarg de cada un dels trimestres.
  - Proves de caràcter objectiu 90%. amb la següent periodicitat: després de cada tema i una a final de curs amb el valor següent:

    25% si la mitjana de les proves d'UP es positiva

    50% si la mitjana de les proves UP ha resultat negativa.
  - Amb aquesta valoració i equilibri en la qualificació, el dpt considera que es realitza un seguiment de l'avaluació, de cada alumne, continua, sumativa i formativa.

Atenció a la diversitat

- L'alumnat NESE rebrà les adaptacions pertinents, ajustades a cada cas i seguint les indicacions de l'EOSA.
- Aquestes adaptacions estaran enregistrades als informes dels alumnes i si és necessari, seran objecte de revisió al llarg del curs.

Elements transversals

- Aplicació de metodologies de recerca que impliquin l'ús de diverses fonts històriques, anàlisi de textos, interpretació i elaboració de mapes, esquemes i síntesi, representació de gràfics i interpretació d'imatges.
- Anàlisi de la fiabilitat de les fonts tant analògiques com digitals utilitzades i ús correcte de l'autoria i de la citació d'aquestes.
- Maneig i utilització segura de dispositius, aplicacions informàtiques i plataformes digitals.
- Elaboració, expressió i presentació d'informació en diferents formats relacionats amb esdeveniments, personatges o elements patrimonials d'interès històric, social o cultural.

- Utilització de forma correcta i apropiada del lèxic històric.
- Consciència democràtica: coneixement dels principis i normes constitucionals, exercici dels valors cívics i participació ciutadana.
- Identitat i sentiments de pertinença: reconeixement de les identitats múltiples i dels símbols i normes comunes de l'Estat espanyol.
- Comportament ecosocial: compromís amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible.
- Ciutadania ètica digital: respecte a la propietat intel·lectual. Participació i exercici de la ciutadania global a través de les tecnologies digitals. Prevenció i defensa davant la desinformació i la manipulació.
- Els valors de l'europeisme: principis que guien la idea de la Unió Europea i actitud participativa davant els programes i projectes comunitaris.
- Solidaritat i cooperació: els grans desafiaments que afecten Espanya, les Illes Balears i el món i conductes tendents al compromís social, l'associacionisme i el voluntariat.
- La cultura de seguretat nacional i internacional: instruments estatals i internacionals per preservar els drets, les llibertats i el benestar de la ciutadania.
- Conservació i difusió del patrimoni històric: el valor patrimonial, social i cultural de la memòria col·lectiva. Arxius, museus i centres de divulgació i interpretació històrica.

Activitats complementàries

- No es preveuen a causa de la manca d'hores (3 setmanals) per un temari tan extens.

Pla de seguiment

- Els alumnes rebran el retorn i la retroacció necessària de les activitats i proves objectives realitzades per ajudar-los a corregir els errors, millorar els resultats i avançar en el seu aprenentatge.
- Per aquells alumnes que no obtenguin al llarg d'un trimestre una qualificació positiva, la prova objectiva trimestral tindrà una valoració del 75% Al final de cada trimestre es realitzarà una prova escrita de caràcter objectiu que
- Així mateix, es seguiran les adaptacions dels alumnes NESE per si han de menester una revisió segons les seves necessitats.

Pla de recuperació

| |
|---|
| • Al final de curs, els alumnes que no han superat els criteris d'avaluació de la matèria poden presentar-se a una prova escrita de caràcter global.<br>• Al mes de juny, s'estableix una prova escrita de caràcter global. |
| Revisió i millora |
| • la programació serà revisada al llarg del curs per analitzar el seu grau de compliment amb l'objecte de realitzar les modificacions i adaptacions oportunes. |

### 2.2.2.2. Matèria 2n B Geografia

| Competències específiques |
|---|
| • CE 1 Reconèixer els reptes ecosocials actuals i futurs de les Illes Balears i d'Espanya, debatre'n des de la perspectiva geogràfica sobre els missatges rebuts a través de canals oficials i extraoficials, formals i informals i desenvolupar el pensament crític per transformar patrons de consum insostenibles i adoptar estils de vida saludables.<br>• CE 2 Comprendre la complexitat de l'espai geogràfic, mitjançant la interpretació de fonts d'informació visuals, per apreciar la riquesa dels paisatges naturals i humanitzats i valorar la sostenibilitat com a principi de les relacions entre els ecosistemes naturals i l'acció humana.<br>• CE 3 Analitzar la diversitat natural de les Illes Balears i d'Espanya i la seva singularitat geogràfica dins d'Europa, a través de la comparació de característiques comunes i específiques del relleu, el clima, la hidrografia i la biodiversitat, per reflexionar sobre la percepció personal de l'espai.<br>• CE 4 Aplicar les Tecnologies de la Informació Geogràfica (TIG), mètodes i tècniques propis o de ciències afins, localitzant fenòmens naturals i humans i argumentant amb rigor els seus límits o categories, per resoldre eficientment el problema de l'escala en qualsevol anàlisi o proposta d'actuació.<br>• CE 5 Assumir la globalització com a context que emmarca l'evolució dels sistemes econòmics i els comportaments socials recents, investigant les seves relacions de causa i efecte i creant productes propis que demostrin la interconnexió i la |

interdependència a totes les escales, per promoure el respecte a la dignitat humana i al medi ambient com a base d'una ciutadania global.

- CE 6 Explicar de manera crítica els desequilibris territorials de l'Estat espanyol i de la seva estructura social, laboral i demogràfica, reconeixent els processos i les decisions que han contribuït a les desigualtats presents, per reforçar la consciència de solidaritat i el compromís amb els mecanismes de cooperació i cohesió espanyols i europeus.
- CE 7 Mobilitzar coneixements previs, nous i d'altres camps del saber en abordar situacions del passat, del present o del futur, reorientant eficaçment decisions i estratègies de treball individual o en equip, per aportar solucions innovadores a contextos en transformació i fomentar l'aprenentatge permanent.

Sabers bàsics seqüenciats i temporalització

Primera avaluació

**UP 0, "Introducció al coneixement geogràfic" (Setembre):**

A. ILLES BALEARS, ESPANYA, EUROPA I LA GLOBALITZACIÓ

- A.1. Illes Balears i Espanya: localització i situació geogràfica en el món a través de mapes de relleu, bioclimàtics i polítics. Posició relativa de les Illes Balears i d'Espanya en el món segons diferents indicadors socials i econòmics. Geoposicionament i dispositius mòbils.
    - Localització geogràfica de les Illes Balears i Espanya en mapes de relleu, bioclimàtics i polítics.
    - Geoposicionament a través de dispositius mòbils i l'ús de tecnologies GIS (Sistemes d'Informació Geogràfica).
- A.4. Organització administrativa de l'Estat espanyol. L'estudi dels desequilibris territorials nacionals i autonòmics. Utilitat de l'Atles Nacional d'Espanya i dels indicadors socials i econòmics oficials. Gestió i ordenació del territori: el debat sobre les polítiques de cohesió i desenvolupament regional. Situació actual i projeccions de l'estat del benestar
    - Estructura de l'Estat espanyol: divisions entre territoris, autonomies i municipis.
    - Estudi dels desequilibris territorials nacionals i autonòmics, amb un focus en les diferències entre comunitats autònomes.
    - Utilització de l'Atles Nacional d'Espanya i altres indicadors socials i econòmics oficials per a l'anàlisi territorial.

**UP 1, "L'espai geogràfic espanyol. La diversitat geomorfològica" (Setembre):**

A. ILLES BALEARS, ESPANYA, EUROPA I LA GLOBALITZACIÓ

- A.1. Illes Balears i Espanya: localització i situació geogràfica en el món a través de mapes de relleu, bioclimàtics i polítics. Posició relativa de les Illes Balears i d'Espanya en el món segons diferents indicadors socials i econòmics. Geoposicionament i dispositius mòbils.
    - Localització geogràfica de les Illes Balears i Espanya en mapes de relleu, bioclimàtics i polítics.

B. LA SOSTENIBILITAT DEL MEDI FÍSIC DE LES ILLES BALEARS I D'ESPANYA

- B.1. Factors físics i diversitat de paisatges i ecosistemes. Anàlisi dels condicionants geomorfològics, bioclimàtics, edàfics, hídrics relatius a les activitats humanes i prevenció dels riscs associats per a les persones.

- Anàlisi dels condicionants geomorfològics, bioclimàtics, edàfics i hídrics que influeixen en les activitats humanes.

**UP 2, "La diversitat climàtica" (Octubre)**

A. ILLES BALEARS, ESPANYA, EUROPA I LA GLOBALITZACIÓ

- A.1. Illes Balears i Espanya: localització i situació geogràfica en el món a través de mapes de relleu, bioclimàtics i polítics. Posició relativa de les Illes Balears i d'Espanya en el món segons diferents indicadors socials i econòmics. Geoposicionament i dispositius mòbils.
  - Localització geogràfica de les Illes Balears i Espanya en mapes de relleu, bioclimàtics i polítics.

B. LA SOSTENIBILITAT DEL MEDI FÍSIC DE LES ILLES BALEARS I D'ESPANYA

- B.2. Diversitat climàtica de les Illes Balears i d'Espanya. Anàlisis comparatives de distribució i representació de climes. Emergència climàtica: canvis en els patrons termo-pluviomètrics; causes, conseqüències i mesures de mitigació i adaptació. Estratègies d'interpretació del temps i alertes meteorològiques; webs i aplicacions mòbils
  - Elements i factors del clima.
  - El temps atmosfèric. Interpretació.
  - Estudi de la diversitat climàtica: característiques i localització.
  - Emergència climàtica: els canvis en els patrons termo-pluviomètrics, les causes del canvi climàtic i les seves conseqüències en aquests territoris.
  - Estratègies per combatre els efectes del canvi climàtic i mesures preventives.
  - Interpretació de dades meteorològiques i ús d'aplicacions mòbils per a alertes climàtiques.
  - Anàlisi comparativa de la diversitat climàtica: identificació i comparació dels principals climes d'Espanya i les seves característiques.

**UP 3, "La diversitat hídrica, vegetal i edàfica" (Novembre):**

B. LA SOSTENIBILITAT DEL MEDI FÍSIC DE LES ILLES BALEARS I D'ESPANYA

- B.1. Factors físics i diversitat de paisatges i ecosistemes. Anàlisi dels condicionants geomorfològics, bioclimàtics, edàfics, hídrics relatius a les activitats humanes i prevenció dels riscs associats per a les persones.
  - Influència del medi en les activitats humanes.

- Anàlisi dels condicionants geomorfològics, bioclimàtics, edàfics i hídrics que influeixen en les activitats humanes.
- Impacte de les condicions naturals en el desenvolupament econòmic i social de les Illes Balears i de l'Estat espanyol. Prevenció dels riscs associats a factors físics, com inundacions, despreniments i altres emergències.

- B.3. Biodiversitat, sòls i xarxa hídrica. Característiques per regions naturals. Impacte de les activitats humanes i efectes sobre aquestes: pèrdua de biodiversitat, de sòls i gestió de l'aigua. Interpretació d'imatges, cartografia i dades. Riscs generats per les persones.
  - Diversitat hidrològica.
  - Vessants hidrogràfics: característiques.
  - Règims fluvials: característiques i localització.
  - Sequeres i torrentades.
  - Aigües subterrànies i aqüífers.
  - Zones humides.
  - Biodiversitat: espècies autòctones i exòtiques. Anàlisi de la pèrdua de biodiversitat i de sòls. Interpretació d'imatges, cartografia i dades sobre la biodiversitat i els ecosistemes locals. Biodiversitat, tipus de sòls i xarxes hídriques segons les diferents regions naturals de les Illes Balears.

**UP 4, "Els paisatges naturals i l'acció humana sobre el medi natural" (Desembre):**

B. LA SOSTENIBILITAT DEL MEDI FÍSIC DE LES ILLES BALEARS I D'ESPANYA

- B.1. Factors físics i diversitat de paisatges i ecosistemes. Anàlisi dels condicionants geomorfològics, bioclimàtics, edàfics, hídrics relatius a les activitats humanes i prevenció dels riscs associats per a les persones
  - Paisatges naturals.
  - Patrimoni natural.
- B.3. Biodiversitat, sòls i xarxa hídrica. Característiques per regions naturals. Impacte de les activitats humanes i efectes sobre aquestes: pèrdua de biodiversitat, de sòls i gestió de l'aigua. Interpretació d'imatges, cartografia i dades. Riscs generats per les persones
  - Desertificació i desertització.
  - Biodiversitat: espècies autòctones i exòtiques. Anàlisi de la pèrdua de biodiversitat i de sòls. Interpretació d'imatges, cartografia i dades sobre la biodiversitat i els ecosistemes locals. Biodiversitat, tipus de sòls i xarxes hídriques segons les diferents regions naturals de les Illes Balears.
  - Impacte de les activitats humanes: anàlisi de la pèrdua de biodiversitat, la degradació dels sòls i la gestió de l'aigua. Riscs ambientals causats per

l'activitat humana, com la contaminació i la desertificació. Anàlisi de la gestió inadequada dels recursos naturals i la seva influència en la qualitat de vida.

- B.4. Polítiques ambientals a les Illes Balears, Espanya i la Unió Europea: ús d'eines de diagnòstic. La xarxa d'Espais Naturals Protegits i la xarxa Natura 2000. El debat sobre els canvis del model de desenvolupament: el principi de sostenibilitat.
    - Espais Naturals. Localització. Importància i efectivitat.
    - Figures de protecció del medi natural.
    - Polítiques mediambientals. Estatals i autonòmiques.
    - Anàlisi de les polítiques ambientals implementades a les Illes Balears i Espanya.
    - Ús d'eines de diagnòstic ambiental. Comprendre les polítiques mediambientals aplicades a nivell regional i europeu, com la xarxa Natura 2000 i les zones protegides.
    - Reflexionar sobre els canvis necessaris en el model de desenvolupament actual per complir amb els principis de sostenibilitat.
    - Explorar les propostes de desenvolupament sostenible a les Illes Balears i a Espanya i la seva alineació amb les polítiques europees.
    - Bones pràctiques en sostenibilitat i la seva aplicació en el context regional.
    - Anàlisi dels models de creixement actuals i propostes alternatives que promoguin la conservació i l'ús sostenible dels recursos naturals.

<u>Segona avaluació</u>

**UP 5, "Els espais del sector primari" (Gener):**

C. L'ORDENACIÓ DEL TERRITORI EN L'ENFOCAMENT ECOSOCIAL

- C.3. Els espais rurals. Identificació dels paisatges agraris. Transformacions de les activitats agropecuàries: pràctiques sostenibles i insostenibles. El valor social, ambiental i econòmic dels productes agroalimentaris i forestals de proximitat: indagació de petjades ecològiques i de l'estructura social i laboral. Influència de l'actual Política Agrària Comuna (PAC) en el desenvolupament rural i la sostenibilitat. Estudi de casos: etiquetatges diferenciats, ecològic, etc.
    - Estructura agrària, poblament i hàbitat rural.
    - Activitat agrícola: transformació, estructura, producció i localització.
    - Activitat ramadera: transformació, estructura, producció i localització.
    - Crisi, problemes i nous usos dels espais rurals.
    - PAC: Política Agrària Comuna.
    - Impacte de la Política Agrària Comuna (PAC): efectes del desenvolupament rural en la sostenibilitat de les explotacions agrícoles.
    - Silvicultura: característiques i desenvolupament.

- Identificació dels paisatges agraris: tipus d'explotacions (regadiu, secà, cultius permanents, etc.) i transformacions històriques i recents de l'activitat agrícola.
- Pràctiques sostenibles i insostenibles: contrast de models agrícoles intensius i extensius, analitzant-ne els impactes socials i ambientals.
- Valor dels productes agroalimentaris i forestals de proximitat: importància de l'agricultura local, la traçabilitat, el valor econòmic i ambiental dels productes de proximitat.
- Estudi de casos: etiquetatge ecològic, cultius orgànics i altres pràctiques que fomenten la sostenibilitat.

- C.4. Els recursos marins i la transformació del litoral: pesca, aqüicultura i altres aprofitaments. Sostenibilitat i Política Pesquera Comuna. Estudi de casos: marisqueig, pesca litoral i d'altura, aqüicultura, sobreexplotació de caladors, etc.
  - Política Pesquera Comuna.
  - Activitat pesquera: localització, característiques (espai, producció, població activa, aportació al PIB) i problemàtica (caladors, restriccions, problemes estructurals, reconversió).
  - Aqüicultura: passat, present i futur.
  - Anàlisi de la pesca, aqüicultura i altres aprofitaments del litoral: coneixement de les pràctiques tradicionals i modernes de pesca litoral i en alta mar.
  - Impacte de la Política Pesquera Comuna (PPC): regulació de la pesca, protecció de les espècies i sostenibilitat dels caladors.
  - Estudi de casos: sobreexplotació de recursos, marisqueig, pesca sostenible i problemes com la degradació del litoral a causa de l'activitat humana.

**UP 6, "L'espai industrial" (Febrer):**

C. L'ORDENACIÓ DEL TERRITORI EN L'ENFOCAMENT ECOSOCIAL

- C.5. Els espais industrials. Transformacions en les activitats industrials i els paisatges: matèries primeres i fonts d'energia. Avaluació de petjades ecològiques; dependència i transició energètiques; estructura del teixit industrial, social, laboral i ocupació indirecta. Impacte de la deslocalització sobre sectors de la indústria balear i espanyola. Estudi de casos: construcció, automobilístic, agroalimentari, etc. i factors de localització. El debat sobre la influència de les polítiques de la Unió Europea i la globalització
  - Matèries primeres: ús, localització i producció.
  - Font d'energia renovables i no renovables: característiques, ús, localització i producció.
  - Procés d'industrialització: passat, present i futur.

- Regions industrials i paisatges industrials.
- Indústria: localització, estructura, sectors, producció i ocupació.
- Influència de la UE.
- Globalització i deslocalització industrial.
- Impacte de la deslocalització: conseqüències de la pèrdua de llocs de treball i la desindustrialització en sectors claus com la construcció o automobilístic.
- Impacte ambiental: avaluació de les petjades ecològiques de les indústries i la seva capacitat d'adaptació a polítiques més sostenibles.
- Influència de la Unió Europea i la globalització: debat sobre l'impacte de la globalització i les polítiques de la UE en el sector industrial local. - Transformacions en les activitats industrials: canvis en la producció industrial a les Illes Balears i Espanya.
- Dependència energètica i transició: fonts d'energia utilitzades (combustibles fòssils, energies renovables) i el procés de transició energètica.

**UP 7, "Els espais del sector terciari" (Febrer/Març):**

A. ILLES BALEARS, ESPANYA, EUROPA I LA GLOBALITZACIÓ

- A.1. Illes Balears i Espanya: localització i situació geogràfica en el món a través de mapes de relleu, bioclimàtics i polítics. Posició relativa de les Illes Balears i d'Espanya en el món segons diferents indicadors socials i econòmics. Geoposicionament i dispositius mòbils.
  - Localització de les Illes Balears i Espanya en termes de comunicació, transport i comerç.

C. L'ORDENACIÓ DEL TERRITORI EN L'ENFOCAMENT ECOSOCIAL

- C.6. Els espais terciaritzats. El model d'economia circular i els serveis: relacions entre producció, distribució i venda. Anàlisi crítica de petjades ecològiques, estructura sociolaboral, responsabilitat social corporativa i dels consumidors. Estudi de casos: competitivitat i desequilibris en transport, comerç, turisme, serveis essencials, etc. i factors de localització. Models insostenibles de serveis i alternatives. L'economia digital: impacte de l'economia col·laborativa i nous models de negoci en el context global i de la Unió Europea.
  - Terciarització de l'economia.
  - Els serveis: característiques generals.
  - Característiques del sector del comerç.
  - Evolució del turisme.

- Espais turístics: localització i característiques.
- Noves formes de turisme.
- Les infraestructures: carreteres, ferrocarril, ports i aeroports.
- Els serveis públics essencials.
- Els serveis dins el PIB.
- Model d'economia circular: relació entre producció, distribució i venda en un sistema que promou la reducció de residus i el reciclatge.
- Anàlisi de la petjada ecològica dels serveis: com les activitats terciàries (comerç, transport, turisme) influeixen en l'ecosistema local.
- Estudi de casos: impacte del turisme massiu a les Illes Balears, desigualtats en els serveis essencials i alternatives per a un model de serveis més sostenible.
- Economia digital: efectes de l'economia col·laborativa i dels nous models de negoci en el context global i europeu.

**UP 8, "La població espanyola" (Març):**

A. ILLES BALEARS, ESPANYA, EUROPA I LA GLOBALITZACIÓ

- A.1. Illes Balears i Espanya: localització i situació geogràfica en el món a través de mapes de relleu, bioclimàtics i polítics. Posició relativa de les Illes Balears i d'Espanya en el món segons diferents indicadors socials i econòmics. Geoposicionament i dispositius mòbils.
    - Anàlisi de la posició relativa de les Illes Balears i Espanya en el món segons diferents indicadors socials i econòmics (PIB, població, etc.).

C. L'ORDENACIÓ DEL TERRITORI EN L'ENFOCAMENT ECOSOCIAL

- C.1. La població de les Illes Balears i d'Espanya: anàlisi de la seva estructura i desequilibris. Interpretació causal de dades, gràfics i mapes: tendències passades, presents i projeccions. Avantatges i inconvenients dels moviments migratoris: el respecte per la diversitat social i cultural. El repte demogràfic: envelliment i despoblació rural.
    - Fonts demogràfiques.
    - Moviments naturals i la seva distribució espacial (passat, present i futur).
    - Moviments migratoris i la seva evolució (passat, present i futur).
    - Descripció de l'estructura demogràfica: piràmides d'edat, distribució per sexe i edat, densitat de població, etc. Perspectives de futur.
    - Interpretació de dades, gràfics i mapes: comprensió de les tendències demogràfiques passades i presents i projeccions sobre el futur de la població balear i espanyola.

- Anàlisi dels desequilibris demogràfics: distribució desigual de la població entre zones rurals i urbanes, problemes d'envelliment poblacional i despoblació rural.
- Avantatges i inconvenients dels moviments migratoris actuals: anàlisi de les migracions interiors i exteriors, la seva contribució al creixement demogràfic, la diversitat social i cultural i els desafiaments d'integració. Perspectives de futur.
- El repte demogràfic: envelliment de la població i les seves conseqüències econòmiques i socials.

**UP 9, "L'espai urbà" (Abril):**

C. L'ORDENACIÓ DEL TERRITORI EN L'ENFOCAMENT ECOSOCIAL

- C.2. Els espais urbans a les Illes Balears i Espanya: les grans concentracions urbanes en un context europeu i mundial. Funcions de la ciutat i relacions d'interdependència amb el territori. Estructura urbana a través dels plans: repercussions sobre les formes de vida i els impactes mediambientals. Models de ciutats sostenibles. L'ús de l'espai públic. La mobilitat segura, saludable i sostenible.
  - Concepte de ciutat.
  - Morfologia urbana.
  - Procés d'urbanització i xarxa urbana.
  - Usos del sòl urbà.
  - Àrees d'influència.
  - Descripció de les grans concentracions urbanes: ubicació de les principals ciutats balears i espanyoles dins un context europeu i mundial.
  - Funcions de la ciutat: centres de serveis, comerç, transport, cultura, etc. i la seva relació d'interdependència amb l'entorn rural i periurbà.
  - Estructura urbana: estudi dels plans urbanístics, la seva influència sobre les formes de vida (habitatge, espais públics, zones verdes) i els impactes mediambientals associats.
  - Models de ciutats sostenibles: conceptes com mobilitat segura, saludable i sostenible, ús racional de l'espai públic, millora de la qualitat de vida i reducció de la petjada ecològica.
  - Anàlisi dels problemes de congestió i contaminació: ús de l'espai públic i propostes de mobilitat sostenible.

<u>Tercera avaluació</u>

**UP 10, "L'organització, els desequilibris i les polítiques territorials" (Abril)**

A. ILLES BALEARS, ESPANYA, EUROPA I LA GLOBALITZACIÓ

- A.4. Organització administrativa de l'Estat espanyol. L'estudi dels desequilibris territorials nacionals i autonòmics. Utilitat de l'Atles Nacional d'Espanya i dels indicadors socials i econòmics oficials. Gestió i ordenació del territori: el debat sobre les polítiques de cohesió i desenvolupament regional. Situació actual i projeccions de l'estat del benestar.
    - Les comunitats autònomes: polítiques regionals i cohesió interterritorial.
    - Organització territorial: evolució històrica i Constitució de 1978.
    - Estructura de l'Estat espanyol: divisions entre territoris, autonomies i municipis.
    - Estudi dels desequilibris territorials nacionals i autonòmics, amb un focus en les diferències entre comunitats autònomes.
    - Utilització de l'Atles Nacional d'Espanya i altres indicadors socials i econòmics oficials per a l'anàlisi territorial.
    - Anàlisi de les polítiques de cohesió i desenvolupament regional: propostes, situació actual i perspectives de futur.

**UP 11, "Espanya a Europa" (Abril)**

A. ILLES BALEARS, ESPANYA, EUROPA I LA GLOBALITZACIÓ

- A.3. Les Illes Balears i Espanya a Europa: localització de països i aspectes naturals. La Unió Europea en l'actualitat: la seva influència en situacions quotidianes. Anàlisi de desequilibris territorials i polítiques de cohesió a través de l'ús de mapes i d'indicadors socials i econòmics.
    - Localització dels països europeus i aspectes naturals destacats de cada regió.
    - Anàlisi de la Unió Europea: influència en situacions quotidianes (normatives, ajudes, llibertat de moviment, conflictes, etc.).
    - Estudi dels desequilibris territorials: utilització de mapes i indicadors socials i econòmics per identificar desigualtats.
    - Polítiques de cohesió de la UE: objectius i resultats, amb exemples d'iniciatives a les Illes Balears i a l'Estat espanyol.

**UP 12, "Espanya al món". (Abril/Maig)**

- A.2. Les Illes Balears i Espanya en el món. Les Illes Balears i Espanya davant la globalització: amenaces i oportunitats. Context geopolític mundial i participació en organismes internacionals. Cooperació internacional i missions a l'exterior. Diagnòstic dels compromisos amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible.
    - Amenaces (pèrdua de cultures locals, impacte ambiental) i oportunitats (comerç internacional, turisme).

- Context geopolític mundial i la participació d'Espanya en organismes internacionals com l'ONU, l'OTAN i la UE.
- Cooperació internacional i missions a l'exterior: objectius, impacte i compromisos d'Espanya i de les Illes Balears.
- Diagnòstic dels compromisos amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS): exemples d'iniciatives a les Illes Balears i Espanya.

Criteris d'avaluació

- CA 1.1 Qüestionar maneres de vida insostenibles mitjançant l'anàlisi geogràfica de tot tipus de fonts d'informació que tractin els reptes ecosocials presents i futurs i des d'arguments fundats en la seva rellevància i en la necessitat de les accions per afrontar-los.
- CA 1.2 Debatre sobre els reptes naturals i socials de les Illes Balears i d'Espanya de forma compromesa i respectuosa amb opinions alienes, utilitzant estratègies orals amb suport digital de gràfics, imatges i cartografia i manejant dades rigoroses.
- CA 2.1 Valorar tot impacte de l'acció antròpica des del principi de sostenibilitat tot reconeixent la complexitat sistèmica del medi natural i de les pròpies activitats humanes.
- CA 2.2 Extreure informació de paisatges naturals i humanitzats tot analitzant fonts visuals, distingint elements geogràfics i interpretant la influència i interrelacions de factors físics i humans.
- CA 3.1 Reflexionar sobre la percepció de l'espai geogràfic localitzant i reconeixent en mapes regions geomorfològiques i bioclimàtiques amb característiques comunes i específiques, destacant-ne l'aportació a la sostenibilitat del medi.
- CA 3.2 Identificar la diversitat i singularitat de paisatges naturals comparant la seva distribució, característiques i contrasts a escala autonòmica, d'Espanya i d'Europa, com també formes humanes de relació amb aquests entorns.
- CA 3.3 Analitzar els processos formadors del medi i la seva interacció amb la societat, a fi de poder dur a terme anàlisis i prediccions de fenòmens a partir de dades observables en la realitat i de bases de dades disponibles.
- CA 4.1 Emprar l'escala apropiada per localitzar o representar, amb suport de les TIG, qualsevol fenomen físic o humà justificant els mètodes i dades triades i la delimitació de regions o categories d'anàlisi, com també d'àrees de transició.
- CA 4.2 Crear productes propis individuals o en grup amb finalitats explicatives tot comunicant diagnòstics, proposant hipòtesis o conclusions i aplicant les TIG.
- CA 4.3 Aplicar les tecnologies TIG per avaluar els riscos naturals i els efectes del canvi climàtic en un context de canvi global que afecta tots els processos geogràfics a qualsevol escala d'anàlisi.

- CA 5.1 Valorar la dignitat humana analitzant críticament les conseqüències de les nostres accions sobre les condicions laborals i de vida, tant a Espanya com en altres països, investigant el sistema de relacions econòmiques globalitzades i els sectors econòmics i plantejant solucions raonables.
- CA 5.2 Expressar la necessitat de preservar el medi ambient indagant sobre els impactes de les maneres de producció, distribució i consum a escala local i global i proposant actuacions de millora.
- CA 6.1 Justificar la necessitat dels mecanismes de compensació de les desigualtats individuals i territorials identificant els processos passats i recents, com també, les seves causes i conseqüències socials, laborals i demogràfiques.
- CA 6.2 Argumentar sobre l'origen dels desequilibris socials i econòmics de les Illes Balears, d'Espanya i Europa tot analitzant els factors de localització de les activitats econòmiques i de la població en una societat terciaritzada.
- CA 7.1 Reelaborar sabers sobre fenòmens naturals i humans rellevants a diferents escales i en nous contextos, aplicant el pensament geogràfic, mobilitzant i revisant de forma crítica coneixements previs i nous, diagnosticant problemes i oportunitats i raonant sobre possibles previsions i solucions.

Metodologia i estratègies didàctiques

Se seguirà una metodologia expositiva, dialògica i cooperativa, tant en la pràctica oral com en la pràctica escrita, i interactiva entre docent i alumnat.

Les estratègies didàctiques seran les següents:

- Comprensió i síntesi de la informació dels material d'estudi.
- Aplicació de rutines i destreses de pensament.
- Aplicació del treball cooperatiu.
- Realització d'esquemes, mapes mentals, guions, síntesis i glossaris.
- Elaboració de mapes.
- Comentari de fonts d'informació geogràfica.
- Visualització d'audiovisuals.
- Recerca en sistemes d'informació geogràfica.
- Preparació i execució de debats.

Instruments i processos d'avaluació, sistema de qualificació

- Els instruments d'avaluació són:
    - Activitats individuals i grupals: comentaris de fonts geogràfiques (textos, fotografies, cartografia, estadístiques, gràfics...), petites investigacions, exercicis de reflexió, glossaris, esquemes, síntesis, etc. D'aquestes activitats els alumnes rebran el retorn i la retroacció necessària per ajudar-los a corregir els errors, millorar els resultats i avançar en el seu aprenentatge.
    - Proves periòdiques que permetin mesurar el grau d'assoliment de les CE de la matèria i dels objectiu d'etapa de manera individual i objectiva.
- Els processos d'avaluació emprats seran:
    - Registre per a l'acompliment de les tasques de classe.
    - Rúbriques per als comentaris de fonts geogràfiques, les investigacions i els exercicis de reflexió.
    - Criteris de qualificació objectius per a les proves periòdiques.
- Sistema de qualificació: Valoració que reflecteix i recull els resultats de l'avaluació dels aprenentatges dels alumnes:
    - Tasques i activitats de classe: 10% de la qualificació de cada avaluació.
    - Comentaris de fonts geogràfiques, investigacions i exercicis de reflexió: 10% de la qualificació de cada avaluació.
    - Proves de caràcter objectiu: 80% de la qualificació de cada avaluació. Es realitzaran amb la següent periodicitat: les lligades a les diferents UP, una al final de cada trimestre i una al final de curs. En aquest dos darrers casos, les seves ponderacions seran:
        - 25% si la mitjana de les proves d'UP es positiva
        - 75% si la mitjana de les proves UP ha resultat negativa.
    - Amb aquesta valoració i equilibri en la qualificació, el dpt considera que es realitza un seguiment de l'avaluació de cada alumne continua, sumativa i formativa.

Atenció a la diversitat

- L'alumnat NESE rebrà les adaptacions pertinents, ajustades a cada cas i seguint les indicacions de l'EOSA.
- Aquestes adaptacions estaran enregistrades als informes dels alumnes i si és necessari, seran objecte de revisió al llarg del curs.

Elements transversals

- El currículum de la matèria no presenta elements transversals.

Activitats complementàries

- Excursió a la costa manacorina per observar les formacions geològiques càrstiques (coves) i l'impacte de l'activitat turística. (Març 2025).

Pla de seguiment

- Els alumnes rebran el retorn i la retroacció necessària de les activitats i proves objectives realitzades per ajudar-los a corregir els errors, millorar els resultats i avançar en el seu aprenentatge.
- Per aquells alumnes que no obtenguin al llarg d'un trimestre una qualificació positiva, la prova objectiva trimestral tindrà una valoració del 75% de la qualificació del trimestre.
- Així mateix, es seguiran les adaptacions dels alumnes NESE per si han de menester una revisió segons les seves necessitats.

Pla de recuperació

- Al final de curs, els alumnes que no han superat els criteris d'avaluació de la matèria poden presentar-se a una prova escrita de caràcter global per recuperar la matèria dins l'avaluació ordinària.
- A més, al mes de juny, s'estableix una prova escrita de caràcter global per aquells que hagin de recuperar la matèria dins l'avaluació extraordinària.

Revisió i millora

- La programació serà revisada al llarg del curs per analitzar el seu grau de compliment amb l'objecte de realitzar les modificacions i adaptacions oportunes.

### 2.2.2.3 Matèria B Història de l'Art

| **Competències específiques** |
| --- |
| • Identificar diferents concepcions de l'art al llarg de la història, seleccionant i analitzant informació de manera crítica, per valorar la diversitat de manifestacions artístiques com a producte de la creativitat humana i fomentar el respecte per aquestes.<br>• Reconèixer i utilitzar el vocabulari específic de la història de l'art i emprar-lo per analitzar i comentar obres artístiques.<br>• Interpretar obres artístiques de diferents períodes i estils establint relacions amb els contextos històrics, socials i culturals en què es van produir.<br>• Comprendre i valorar la diversitat cultural i artística, incorporant la perspectiva de gènere i la visibilització de les dones artistes tradicionalment excloses del cànon.<br>• Analitzar el paper de l'art com a document històric i reflex de la societat, establint relacions amb fenòmens polítics, socials, ideològics i econòmics.<br>• Conèixer, valorar i respectar el patrimoni artístic, adoptant actituds responsables vers la seva protecció, conservació i difusió. |
| **Sabers bàsics seqüenciats i temporalització** |
| **1r trimestre (setembre-desembre)**<br>• Introducció a la història de l'art: objecte d'estudi, llenguatge artístic i comentari històricoartístic.<br>• Art de la Prehistòria, Mesopotàmia i Egipte.<br>• Art grec: arquitectura (Partenó), escultura (Discòbol, Dorífor), períodes arcaic, clàssic i hel·lenístic.<br>• Art romà: arquitectura (Panteó, Colosseu, Columna de Trajà), escultura i pintura.<br>**2n trimestre (gener-març)**<br>• Art paleocristià i bizantí (Santa Sofia). |

- Art islàmic (Mesquita de Còrdova, Alhambra).
- Art romànic (Santiago de Compostel·la, Pantocràtor de Taüll).
- Art gòtic (catedrals de Lleó, vidrieres. La Seu, Rosassa).
- Pre-Renaixement: Giotto (Capella Scrovegni).

**3r trimestre (abril-maig)**

- Renaixement italià: Ghiberti, Bramante, Leonardo (Monna Lisa), Miquel Àngel (David, Capella Sixtina), Rafael (Escola d'Atenes).
- Manierisme i Barroc: El Greco, Borromini, Bernini, Artemisia Gentileschi, Rubens, Rembrandt, Velázquez.
- Segle XIX i XX: Goya, Impressionisme i Postimpressionisme (Van Gogh), Modernisme (Gaudí), Moviment Modern (Le Corbusier), Avantguardes (Picasso, Guernica).
- Art contemporani i visió crítica del patrimoni.

**Criteris d'avaluació**

- CE 1 Identificar diferents concepcions de l'art al llarg de la història, seleccionant i analitzant informació de manera crítica...
- CE 2 Reconèixer i utilitzar el vocabulari específic...
- CE 3 Interpretar obres artístiques establint relacions amb els contextos històrics...
- CE 4 Comprendre i valorar la diversitat cultural i artística, incorporant la perspectiva de gènere...
- CE 5 Analitzar el paper de l'art com a document històric i reflex de la societat...
- CE 6 Conèixer, valorar i respectar el patrimoni artístic...

**Metodologia i estratègies didàctiques**

- Classe magistral amb suport visual (imatges PAU, presentacions, visites virtuals).
- Aprenentatge cooperatiu (debats, treballs en grup, comparació d'obres).

- Treball amb fonts primàries i secundàries (textos històrics, fragments de manuals, vídeos documentals).
- Ús de rúbriques i guies per al comentari d'obres (model PAU i esquemes oficials).
- Aprenentatge basat en projectes: petites recerques sobre artistes o obres concretes.

**Instruments i processos d'avaluació, sistema de qualificació**

- **Portafolis**: Ha d'incloure els comentaris d'obra indicats, recull dels apunts, esquemes i comentaris tècnics i vocabulari específic amb les seves representacions.
- **Exercicis d'aula i observació directa**. (inclosos al Portfoli)
- **Proves tipus PAU** (comentari d'imatge i pregunta de tema).

**Sistema de qualificació**

- **Portfoli: 20%**
- **Prova escrita model PAU: 80%**

**Atenció a la diversitat**

- Adaptació de tasques i terminis segons necessitats individuals.
- Ús de materials audiovisuals per facilitar la comprensió.
- Opcions de treball individualitzat i reforç de vocabulari bàsic.
- Tutories específiques per alumnat amb dificultats.

**Elements transversals**

- Perspectiva de gènere i visibilització de dones artistes.
- Educació patrimonial i sostenibilitat.
- Pensament crític davant els usos propagandístics de l'art.
- Valors de tolerància, respecte i diversitat cultural.

| Activitats complementàries |
| --- |
| • Sortida cultural a Roma.<br>• Tallers de comentari d'obra a partir de reproduccions.<br>• Participació en concursos o jornades culturals del centre. |
| **Pla de seguiment** |
| • Reunions trimestrals de departament per revisar resultats i metodologies.<br>• Anàlisi dels informes d'avaluació de l'alumnat.<br>• Ajust metodològic segons resultats obtinguts en proves tipus PAU. |
| **Pla de recuperació** |
| • Proves extraordinàries per avaluar els criteris no assolits.<br>• Treballs de recerca guiats sobre períodes artístics.<br>• Tutories personalitzades per reforçar el comentari d'obres i el vocabulari. |
| **Revisió i millora** |
| • Valoració final en la memòria del departament.<br>• Propostes de millora en metodologia i instruments d'avaluació.<br>• Incorporació de noves activitats segons els interessos de l'alumnat i recursos disponibles. |

# 3. Coordinació del departament

## 3.1. Coordinació horitzontal (per cursos)

- **Objectiu:** garantir que els diferents docents que imparteixen una mateixa matèria o àmbit en un mateix curs comparteixin criteris, metodologies i avaluació.

- **Accions concretes:**
    - Reunions periòdiques per revisar la programació didàctica de cada curs.
    - Establiment de criteris comuns de qualificació i d'avaluació.
    - Disseny conjunt de proves i instruments d'avaluació quan sigui possible.
    - Compartició de materials i recursos didàctics.
    - Acords per a l'atenció a la diversitat i adaptacions individuals.

## 3.2. Coordinació vertical (entre cursos i etapes)

- **Objectiu:** assegurar la progressió i coherència dels aprenentatges des de 1r d'ESO fins a 2n de Batxillerat.
- **Accions concretes:**
    - Revisió anual de la seqüenciació dels sabers bàsics per evitar repeticions innecessàries o buits de contingut.
    - Ajustament dels criteris d'avaluació perquè siguin gradualment més exigents i coherents amb el nivell educatiu.
    - Coordinació entre els equips docents d'ESO i de Batxillerat per enllaçar competències i sabers clau.
    - Avaluació conjunta de resultats i detecció de dificultats recurrents per millorar la transició entre etapes.

## 3.3. Criteris comuns de departament

- **Metodologia:** definició de línies metodològiques compartides (aprendre fent, treball per projectes, ús de TIC, etc.), que cada docent adapta segons la seva realitat d'aula.
- **Avaluació:** establiment d'un marc comú sobre:
    - Percentatges orientatius per avaluar competències, activitats, proves i projectes.
    - Tipus d'instruments utilitzats (rúbriques, exàmens, treballs, observació, autoavaluació).
    - Procediments per a la recuperació i millora de resultats.
- **Atenció a la diversitat:** definició d'actuacions generals (adaptacions metodològiques, materials de suport, reforç en petit grup, etc.).
- **Elements transversals:** consens sobre com treballar de manera integrada els valors, la igualtat de gènere, la sostenibilitat, la cultura digital, la inclusió i la ciutadania democràtica.

## 3.4. Eines i canals de coordinació

- Reunions del departament.
- Actes de reunió i documents compartits (carpetes digitals).
- Coordinació amb la CCP i amb els tutors de curs.
- Comunicació fluida amb l'EOSA i altres departaments quan calen actuacions interdisciplinàries.

## 3.5. Seguiment i revisió de la coordinació

- Valoració anual del funcionament del departament.
- Propostes de millora recollides en una memòria de departament.
- Introducció de modificacions a la programació didàctica del curs següent en funció dels resultats i experiències.